

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

Cizinci v ČR

Bc. Seitmuratova Ainura

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Ainura Seitmuratova

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Cizinci v ČR

Název anglicky

Foreigners in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem je zpracování statistických údajů a zhodnocení podmínek pobytu cizinců v České Republice. Dalším cílem je zjistit důvody migrace a pobytu nejpočetnějších komunit, porovnat současnou situaci s předchozími lety a popsat sociální integraci cizinců.

Metodika

Hlavním zdrojem dat budou údaje poskytované orgány státní zprávy ČR, zejména publikace Českého statistického úřadu a informace čerpané z Ministerstva vnitra. Získané údaje budou zpracovány a analyzovány pomocí statistických metod s využitím časových řad.

Doporučený rozsah práce

cca 80 stran

Klíčová slova

cizinci, migrace, národnostní menšiny, integrace

Doporučené zdroje informací

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, – MATOUŠKOVÁ, M. *Cizinci v České republice 2008*. Praha: Český statistický úřad, 2008. ISBN 978-80-250-1836-1.

DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku : kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.

LEONTIYEVA, Y. – VÁVRA, M. *Postoje k imigrantům*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i., 2009. ISBN 978-80-7330-173-6.

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

The Brother of the other : immigration from Belarus, Russia and Ukraine to the Czech Republic and the boundaries of belonging. KLVAŇOVÁ, R..

TRBOLA, R. – RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR. I, Integrační politika*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-19-8.

TRBOLA, R. – RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR. II, Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

VYŠKOVSKÁ, M. *Cizinci a daně : zdaňování příjmů fyzických osob – cizích státních příslušníků v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-285-6.

Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky. vč. novely Zákona č. 101/2014 Sb. ze dne 9. 6. 2014.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

RNDr. Jan Grosz

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 2. 10. 2020

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 04. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Cizinci v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 11.04.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala RNDr. Janu Groszovi za odborné vedení práce, trpělivost a za poskytování rad a připomínek, které pomohly během zpracování mé diplomové práce.

Cizinci v ČR

Souhrn

Diplomová práce „Cizinci v ČR“ je zaměřena na problematiku legálního pobytu cizinců ze zemí Evropské unie a třetích zemí na území České republiky.

Diplomová práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vychází z odborné literatury a internetových portálů vládních úřadů. Obsahuje charakteristiku složení obyvatelstva České republiky, zohledňuje historické změny ve vývoji na území v posledních letech, popisuje sociální integraci cizinců a jejich postupné začleňování do společností. Teoretická část je taky věnována azylové a migrační politice, právním aspektům pobytu cizinců a obsahuje rozbor podmínek pobytových oprávnění pro různé skupiny cizinců na území České republiky.

Praktická část diplomové práce se zabývá analýzou vývoje počtu nejvýznamnějších skupin cizinců a zjištěním důvodů migrace. Dále analyzuje vývoj počtu žadatelů o azyl a zhodnocuje názory občanů České republiky na cizince. Cílem práce je zpracovat údaje poskytnuté správními orgány, podmínky pobytu cizinců na území a porovnat současnou situaci s předchozími lety.

Klíčová slova: cizinec, migrace, migrační politika, integrace, národnost, národnostní menšina

Foreigners in the Czech Republic

Summary

The diploma thesis titled “Foreigners in the Czech Republic” focuses on the issue of legal residence of migrants from the European Union and third countries in the Czech Republic.

The diploma thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part is based on studies of scientific literature and web portals of government institutions. It contains the characteristic of the population in the Czech Republic, takes into consideration the historical changes in recent years, and describes the social integration of foreigners. The theoretical part also focuses on migration and asylum policy, legal aspects of foreigner residence, and analyses conditions of residence permits for various groups of foreigners in the Czech Republic.

The practical part of the thesis deals with the analysis of the most important groups of foreigners and identifies the main reasons for migration. It also analyzes the number of asylum seekers and evaluates the opinions of Czech citizens on foreigners. The aim of the diploma thesis is to process the data provided by authority institutions, the conditions of foreigner’s residence, and compare the current situation with previous years.

Keywords: foreigner, migration, migration policy, integration, nationality, ethnic minorit

Obsah

1	Úvod	6
2	Cíl práce a metodika	9
2.1	Cíl práce	9
2.2	Metodika	9
3	Teoretická část	10
3.1	Složení obyvatelstva České republiky v historické perspektivě	10
3.2	Imigrace do České republiky v historické perspektivě	10
3.3	Podmínky pobytu cizinců na území České republiky	14
3.3.1	Strategie a zásady migrační a azylové politiky České republiky	14
3.3.2	Pobytová oprávnění občanů Evropské unie	15
3.3.2.1	Přechodný pobyt	15
3.3.2.2	Povolení k trvalému pobytu občana EU	16
3.3.3	Pobytová oprávnění občanů třetích zemí	19
3.3.3.1	Krátkodobý pobyt (vízová povinnost / bezvízový styk)	19
3.3.3.2	Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé)	21
3.3.3.3	Dlouhodobý pobyt	22
3.3.3.4	Zaměstnanecká karta	24
3.3.3.5	Modrá karta	28
3.3.3.6	Trvalý pobyt	30
3.3.4	Legislativní rámec migrační a azylové politiky české republiky	31
3.4	Sociální integrace cizinců v České republice	33
4	Analytická část	40
4.1	Vývoj počtu nejvýznamnějších skupin cizinců	40
4.2	Důvody pobytu nejpočetnějších skupin cizinců	47
4.3	Vývoj počtu žadatelů o azyl v České republice	49
4.4	Vývoj názorů občanů České republiky na cizince	56
5	Závěr	65
6	Seznam literatury a zdrojů	69
7	Seznam obrázků a tabulek	74
7.1	Seznam obrázků	74
7.2	Seznam tabulek	74

1 Úvod

Tématem této práce je problematika pobytu cizinců na území České republiky. Jedná se tedy o specifické dílčí téma spadající do široké a dynamicky se vyvíjející oblasti migrace na území Evropské unie, do oblasti intenzivně diskutované a sledované jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska demografického, kulturního či v neposlední řadě bezpečnostního. Aniž bychom zacházeli do porobností, lze uvést, že v důsledku migračních procesů a nízké plodnosti domácího evropského obyvatelstva se během posledních desetiletí stále výrazněji proměňuje etnická skladba populací vyspělých států Evropské unie, a to v tom smyslu, že stále větší podíl na obyvatelstvu těchto zemí mají imigranti a jejich potomci, přičemž mnozí z nich se po určité době stávají občany dané hostitelské země a z právního hlediska tedy přestávají být cizinci.

V rámci Evropské unie i Evropy samozřejmě probíhá vcelku intenzivní vnitřní migrace, ovšem na jejich území ve stále větších počtech přicházejí také imigranti z Asie a Afriky, přičemž vzhledem ke geografické blízkosti mezi nimi výraznou skupinu tvoří imigranti z muslimských zemí. A právě s nimi jsou spojeny největší kontroverze, které se týkají otázek začleňování se do evropských společností, akceptování evropských hodnot i evropského práva či bezpečnosti, jak o tom svědčí bohužel relativně časté útoky páchané imigranty ze zemí s muslimskou kulturou.

Výše jen stručně naznačené problémy se přitom projevovaly již na počátku tohoto století, jak o tom svědčí např. následující slova Giovanniho Sartoriho: „Do jaké míry může pluralitní společnost přijímat přistěhovalce, kteří odmítají její principy, aniž by se sama dezintegrovala? Otázku můžeme i obrátit: Jak lze integrovat přistěhovalce, imigranta lišícího se etnickým původem, kulturou i vyznáním? Na to odpovídám, že ho lze integrovat jen obtížně a špatně, nebo ho dokonce nelze integrovat vůbec, čelíme-li tomuto závažnému problému s lehkomyšlností (nevím, do jaké míry nevědomou či nezodpovědnou), která je vlastní úřadujícím politikům.“ (Sartori, 2005, str. 10)

Samuel Huntington pak v tomto kontextu rovněž již na přelomu tisíciletí uvedl, že přibližně dvě třetiny imigrantů, kteří přicházejí do ekonomicky vyspělých členských států Evropské unie, představují lidé z muslimských zemí. Samuel Huntington rovněž upozornil, že pro muslimské imigranty je charakteristická vyšší míra plodnosti a také porodnosti, což znamená, že v budoucnosti na ně bude připadat značnou část či spíše

většina populačního ve vyspělých členských státech Evropské unie. Americký politolog však již ve své době varoval před tím, že muslimští imigranti se nijak neintegrují do společností evropských států, přičemž vykazují jen velice málo známek toho, že by tak někdy v budoucnosti chtěli učinit. (Huntington, 2001, str. 234 – 236)

Česká republika je v tomto ohledu v poněkud jiné situaci. Česká společnost bývá někdy označována za společnost, která údajně nemá historické zkušenosti s imigrací či se soužitím s příslušníky jiných etnik, náboženství nebo kultur, což je považováno za jednu z významných příčin údajně xenofobních postojů české společnosti. Ovšem toto hodnocení nemůže obstát tváří v tvář faktům. Česká společnost má v historické paměti soužití s příslušníky německé menšiny i početné židovské komunity v období před druhou světovou válkou, nicméně stejně tak má v paměti, jak toto soužití v důsledku agresivního německého nacismu tragicky skončilo.

V současné době pak počet cizinců žijících na území České republiky již přesáhl hranici půl milionu, což znamená přibližně pětiprocentní podíl na celkovém počtu obyvatel. To je sice méně než v západoevropských zemích, ovšem na druhou stranu více než v postkomunistických státech střední, jihovýchodní a východní Evropy, pokud ovšem nepočítáme pobaltské státy, ve kterých se část početných ruských menšin za specifických okolností stala po pádu Sovětského svazu cizinci. Konstatovat tedy, že česká společnost nemá s multietnickým či multikulturním soužitím žádné zkušenosti, je projevem neobjektivního a příliš zjednodušujícího přístupu k realitě.

Cizinci na území České republiky tedy již tvoří relativně početnou skupinu, jejíž početnost se navíc postupně zvyšuje, přičemž lze předpokládat, že poté, co odezní globální pandemie koronaviru a s ní spojená ekonomická krize, bude růst počtu cizinců na území České republiky i jejich podílu na celkovém počtu obyvatel pokračovat. Je to primárně způsobeno relativní ekonomickou vyspělostí České republiky, chronickým nedostatkem zaměstnanců na pracovním trhu a vnitřní stabilitou.

Česká republika se nemůže izolovat před mezinárodními migračními proudy, to ukázala např. nelegální migrace, která přes naše území směřovala v době válek na území bývalé Jugoslávie, a jakožto členský stát Evropské unie leží přímo v jednom z globálních pólů migrace. Česká republika zatím s imigrací učinila převážně dobré zkušenosti a s určitým zjednodušením lze konstatovat, že pracovní imigrace cizinců se nemalým podílem zasloužila o ekonomickou prosperitu po vstupu do Evropské unie. Česká

republika se však může a musí poučit ze zkušeností a chyb, které právě v oblasti imigrace, migrační politiky a integrace cizinců učinily vyspělejší členské státy Evropské unie. V tomto ohledu se nacházíme v historicky výhodné situaci a měli bychom otázky a aspekty spojené s globálními migračními procesy důkladně zkoumat.

Ostatně Radko Hokovský uvedl, že „... Česká republika by neměla opakovat chyby některých západních států s početnou muslimskou menšinou. Liberální demokracie se musí umět bránit.“ (Evropské hodnoty, 2016) Závažné problémy týkající se především značné části imigrantů z muslimských zemí se projevují v oblasti lidských práv, bezpečnosti, vztahu k evropským či obecněji západním hodnotám apod., přičemž je nutné vzít v úvahu, že v důsledku imigrace z neevropských zemí se již do značné míry změnila etnická a náboženská struktura obyvatelstva vyspělých evropských států, přičemž tyto procesy pokračují s nezměňující se intenzitou.

Podrobnějším způsobem se v této souvislosti vyjadřují i Jiří Weigl a kol., když hovoří o „... selhání integrace a asimilace muslimských imigrantů v západní Evropě, kterým brání nejen odlišnost náboženství, kultury a také způsobu života, ale i reálná obtížnost začlenění do etnicky definovaných přirozeně vzniklých evropských většinových národů. Evropa postrádá americký „melting pot“ a sen multikulturních aktivistů a politiků o přeměně historicky vzniklých homogenních evropských etnik na „společenství různých“ ... představuje velmi nebezpečný experiment. V uplynulých dekadách vzniklo v západní Evropě nikoli „společenství různých“, ale od sebe oddělené různé společnosti. Přestože oficiální praxe označuje všechny občany narozené např. na území Francie za Francouze a politická korektnost velí ... psát např. o islamistických pachatelích atentátů jako o Belgičanech či Britech, většina těchto lidí svou vlastní identitu takto necítí. Bez ohledu na místo narození zůstávají Arabi, Turci či Pákistánci s francouzskými či britskými pasy a s většinovými národy se identifikují jen málo nebo spíše vůbec. Velmi problematický se ukazuje právě osud druhých a třetích generací potomků migrantů narozených již v Evropě, kteří zažívají pocity vykořeněnosti bez vztahu k Evropě i původní vlasti svých rodičů. Jak zoufale hledají identitu, svou averzi vůči většinové společnosti, jejímiž skutečnými členy se ... fakticky stát nejsou schopni, nakonec manifestují příklonem k radikálnímu islamismu, nepřátelstvím či dokonce terorem proti spoluobčanům.“ (Weigl a kol., 2017, str. 44 – 45)

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem této práce je tedy problematika pobytu cizinců na území České republiky. Jejím cílem je zpracovat statistické údaje a zhodnotit podmínky pobytu cizinců na území České republiky. Dalším cílem je zjistit důvody migrace a pobytu nejpočetnějších skupin cizinců na území České republiky, porovnat současnou situaci se situací v minulosti předchozími lety a popsat sociální integraci cizinců.

2.2 Metodika

Jako hlavní zdroj dat budou sloužit údaje poskytované orgány státní správy České republiky, zejména tedy publikace Českého statistického úřadu a informace z databází či publikací Ministerstva vnitra České republiky. Získané údaje budou zpracovány a analyzovány pomocí statistických metod s využitím časových řad.

3 Teoretická část

3.1 Složení obyvatelstva České republiky v historické perspektivě

Jana Kutnohorská stručně nicméně správně připomíná, že „... České země nikdy nebyly homogenní společností jen jednoho etnika, pomineme-li mnohonárodnostní státní uskupení, pak k tomu přispívala i jejich geografická poloha uprostřed Evropy.“ (Kutnohorská, 2013, str. 106) Od třináctého století představovali z etnického hlediska nejvýznamnější menšinový, nicméně relativně početný segment Němci, kteří na našem území žili až do konce druhé světové války, zatímco z hlediska náboženského byli – opět do druhé světové války – nejvýznamnější menšinou židé. Soužití Čechů, Němců a židů na území Českých zemí skončilo tragicky vinou německého nacismu. Občané židovského vyznání byli vyvražděni během druhé světové války a po jejím skončení byli Němci na základě rozhodnutí mírové konference odsunuti. České země se tak staly na dobu více než čtyř desítek let výrazně etnicky homogenními.

To však neznamená, že by na jejich území v době komunistického režimu žili pouze příslušníci českého etnika. Na teritorium Českých zemí, zejména do pohraničí vysídleného po odsunu Němců, přicházeli lidé ze Slovenska, mezi nimi také Romové a Maďaři, přičemž Romové se posléze stali nejpočetnější národnostní menšinou. Dále je nutné připomenout nepříliš početnou polskou menšinu, jejíž příslušníci žili a stále žijí zejména na Karvinsku, Těšínsku. A v zájmu úplnosti nelze opomenout, že komunistické Československo přijalo i několik tisíc Řeků po skončení tamější občanské války.

3.2 Imigrace do České republiky v historické perspektivě

Vývoj zahraničních pracovních migrací v České republice je podle Milady Horákové neoddělitelně spojen s celkovým ekonomickým vývojem a vývojem na trhu práce, a to především v Evropě, ale zprostředkovaně i ve světovém měřítku. Současně je situace v České republice v tomto ohledu ovlivňována vývojem trhů práce sousedních zemí i globálními trendy probíhajícími ve světové ekonomice, což samozřejmě zahrnuje také stále intenzivnější a masovější mezinárodní migrační proudy. Mobilita lidí ve světě totiž neustále roste. Výše zmíněná odbornice upozorňuje na zásadní dilema současných migračních politik vyspělých evropských států, které podle ní na jedné straně usilují

o zvýšení konkurenceschopnosti národních ekonomik v globálním prostředí a snaží se zajistit národním ekonomikám levnou pracovní sílu, jejímž zdrojem je právě imigrace ze zemí méně rozvinutých, ovšem na druhé straně se současně snaží dodržovat zásady moderních demokratických společností, jakými jsou ochrana před diskriminací na trhu práce, hledání konsenzu mezi sociálními partnery a respekt k principům občanské společnosti, která poskytuje stejná politická práva všem občanům bez ohledu na jejich etnicitu, rasu, náboženství či původ. (Horáková, 2006, str. 4)

Hana Pořízková konstatuje, že z hlediska migrační a integrační politiky je možné vývoj v České republice rozdělit do tří základních období. Jedná se o následující etapy: 1993 až 1996, 1997 až 1999 a konečně od roku 1999 do současnosti. První fáze se podle zmíněné odbornice vyznačovala cekem liberálním přístupem k příchodu cizinců na území České republiky. Zaměstnanost cizinců sice byla již v té době regulována hlavně prostřednictvím pracovních povolení, nicméně cizinci žádající o povolení k zaměstnání byli podnikateli většinou najímáni na taková pracovní místa, která domácí obyvatelstvo odmítalo obsazovat. Politika České republiky v oblasti zaměstnávání cizinců se proto zaměřovala především na vyplňování přechodného nedostatku pracovních sil v určitých segmentech trhu práce a ekonomiky. Zaměstnávání cizinců však bylo tehdy objektivně jednodušší rovněž v důsledku nízké míry nezaměstnanosti, která do roku 1996 panovala. Zaměstnanost cizinců pracujících na území České republiky měla většinou dočasný charakter, takže se v uvedeném období neprojevovaly ani žádné výraznější tendence k integraci cizinců do společnosti a na trhu práce. (Pořízková, 2008, str. 10)

Pro druhé období vývoje migrační a integrační politiky v České republice, tedy pro období let 1997 až 1999, které je označované jako období restrikce, je podle Pavla Barši a Andrey Baršové charakteristická zejména celá řada dílčích opatření, která zpřísnila podmínky pobytu a zaměstnání cizinců na území České republiky, přičemž tento obrat byl podle zmíněné autorské dvojice podmíněn jednak postupně rostoucí nezaměstnaností, na kterou české politické elity reagovaly ochranou domácí pracovní síly, a uvědoměním si dlouhodobých dopadů migrace a jednak rovněž snahou vyhovět požadavkům souvisejícím s přístupovým procesem k Evropské unii. Jedno z opatření, které regulovalo zahraniční zaměstnanost, představovala dohoda uzavřená mezi Českou republikou a Ukrajinou již v únoru roku 1997. Obsahem této dohoda bylo stanovení roční kvóty pro zaměstnávání Ukrajinců v České republice na základě pracovního povolení. V praxi pak toto opatření vedlo ke snížení vydaných pracovních povolení pro Ukrajince o více než třetinu, ovšem

celkový počet Ukrajinců na území České republiky neklesl, protože část z nich na novou regulaci zareagovala změnou typ ekonomické aktivity ze zaměstnaneckého poměru na živnostenské podnikání, nebo se přesunula do oblasti nelegálního zaměstnávání, kterou pro nedostatek objektivnějších informací lze jen velmi obtížně zkoumat. (Barša, Baršová, 2005, str. 223 – 224)

V České republice se tehdy objevovali i imigranti a uprchlíci v souvislosti se změnami a válkami na území bývalé Jugoslávie. Marek Skovajsa a kol. uvádějí, že na tento příliv imigrantů do České republiky reagovala státní správa hledáním optimálního způsobu regulace imigrace, což se projevilo v opakovaných novelách cizineckého a uprchlického zákona. Zároveň se však způsob nakládání s cizinci a žadateli o azyl stal mnohokrát terčem mezinárodní kritiky. Jednalo se hlavně o způsob zacházení se statutem cizinců, který zahrnoval dlouhé období čekání na získání trvalého pobytu, dále pak velké nejistoty spojené se statutem přechodného pobytu, obtížnou možnost získat české občanství a podle některých názorů – např. podle Mezinárodního helsinského výboru pro lidská práva – také nedůstojný způsob práce cizinecké policie. Ovšem na tuto skutečnost reagoval svým způsobem občanský sektor. Začali totiž vznikat různé organizace zabývající se pomocí imigrantům hlavně v oblasti právního a sociálního poradenství. V obou případech – tedy jak v případě přístupu státu, tak v případě reakce nestátního neziskového sektoru – šlo o situaci vzniklou již během první poloviny devadesátých let minulého století, popsany stav však podle výše zmíněného autorského kolektivu s menšími změnami trvá až do současnosti. (Skovajsa, 2010, str. 312 – 313)

K charakteristikám zatím posledního, a tedy aktuálního období vývoje migrační a integrační politiky v České republice Hana Pořízková dodává, že se jedná o období kontrolované a řízené migrace. Pro tuto fázi je podle zmíněné odbornice typický koncepční přístup vlád České republiky k řešení otázek spojených s pobytem cizinců na území státu a jejich ekonomickými aktivitami. V uvedené době, tedy od roku 1999, byly vypracovány a schváleny mnohé významné dokumenty, které lze považovat za počátek ucelené migrační a integrační politiky v České republice. Jedná se zejména o Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky schválené v roce 1999 a následně o Koncepti integrace cizinců na území České republiky, která byla přijatá v roce 2000. Pro období počínající rokem 1999 je charakteristická také vcelku výrazná legislativní činnost v oblasti vymezení podmínek vstupu, pobytu, setrvání a výkonu ekonomické činnosti cizinců na území státu. V této souvislosti lze zmínit např. zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu

cizinců na území České republiky, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti aj. Důkazem intenzivnějších vládních snah v otázkách migrace bylo rovněž zahájení projektu nazvaného Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků, který náležel do kompetence Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Tento projekt započal v roce 2003 a jeho cílem bylo přilákat na trh práce v České republice kvalifikované pracovníky ze zahraničí, kteří by měli zájem usadit se na území státu, a to i se svými rodinami. Hana Pořízková tento projekt považuje za doklad dvou významných vývojových změn z hlediska charakteru migrační a integrační politiky. Poprvé od vzniku České republiky totiž začala být podporována trvalá pracovní migrace a současně zahraniční pracovní migrace přestala být jen otázkou pomocných a málo kvalifikovaných pracovních sil. Hana Pořízková uvádí, že tento charakter aktuálního období vývoje migrační a integrační politiky v České republice představuje mimo jiné i důsledek uvědomění si možných negativních následků demografického vývoje. Svou roli však hraje rovněž změna požadavků na znalosti a dovednosti pracovníků, nedostatek domácí pracovní síly, a to jak obecně, tak v některých segmentech trhu práce a konečně rovněž nízká atraktivita některých pracovních míst pro domácí pracovníky. Všechny tyto okolnosti pak posilují význam přítomnosti cizinců na trhu práce v České republice. (Pořízková, 2008, str. 10 – 11)

Problematiku imigrace do České republiky je tedy nutné vnímat též v širším kontextu demografického vývoje. Pro Českou republiku – ostatně jako pro v podstatě všechny evropské státy – je charakteristická dlouhodobě nízká úroveň porodnosti a plodnosti, která je tak nízká, že nezajišťuje ani prostou reprodukci obyvatelstva.

Martin Štefko a Kristina Koldinská v této souvislosti podotýkají, že nárůst počtu obyvatel na českém území je od počátku tohoto století zapříčiněn v podstatě pouze migrací. U domácího českého obyvatelstva se přirozený přírůstek zastavil již v roce 1994, od roku 1995 jeho počet stále klesá a bude klesat i nadále. Obyvatelstvo České republiky rovněž z demografického hlediska stárne. Občané tzv. třetích zemí zatím tvoří jen velmi malou část obyvatelstva České republiky – mnohem menší než v tzv. starých členských státech Evropské unie – současně však zaujímají větší podíl než v Polsku, na Slovensku či v Maďarsku. Přesto lze konstatovat, že Česká republika je konfrontována s problémem masového přistěhovalectví motivovaného ekonomickými důvody. Růst počtu cizinců na území České republiky nezastavila ani ekonomická recese, což jen dokazuje, že Česká republika se ve vztahu k migraci změnila ze země tranzitní na zemi cílovou. K celkovému

počtu cizinců, který se průběžně zvyšuje, je pak nutné přičíst též neohlášené imigranty, které na české území přivádí zájem o práci. Podle různých odhadů se na území České republiky na konci minulého desetiletí pohybovalo nejméně 17 tisíc, ale možná až 400 tisíc nelegálních imigrantů, jejichž etické složení lze jen obtížně odhadnout. Předpokládá se však, že patrně kopíruje národnostní strukturu legálních imigrantů, hledajících na území České republiky obživu, mezi nimiž dominují Ukrajinci a Vietnamci. (Štefko, Koldinská, 2013, str. 3 – 5) .

Významným milníkem z hlediska imigrace na území České republiky byl rok 2004, rok vstupu do Evropské unie. Tehdejší otevření českého pracovního trhu bylo podle Víta Pošty, Tomáše Pavelky a Libuše Macákové doprovázeno obavami z růstu nezaměstnanosti, ovšem k žádnému významnému zvýšení míry nezaměstnanosti nedošlo. Před rokem 2004 činila míra nezaměstnanosti v České republice 8 %, během roku 2004 se pak sice přechodně zvýšila na 8,3 %, nicméně v následujících letech se nezaměstnanost postupně snižovala až na úroveň 4,4 % v roce 2008. Celkový počet přistěhovalců se přitom ve zmíněném období více než zdvojnásobil. V letech 2004 až 2008 se totiž zvýšil z 53 453 na 108 267. Přes tuto veskrze pozitivní zkušenost s vlivem cizinců na situaci na trhu práce v České republice panovala stejná obava i v souvislosti s nástupem finanční a ekonomické krize v letech 2008 a 2009. V těchto letech se jako následek hospodářské krize míra nezaměstnanosti zvýšila ze 4,4 % až na 7,3 %, ovšem počet přistěhovalců se snížil z 108 267 na pouhých 48 317. (Pošta, Pavelka, Macáková, 2015, str. 33 – 34) Vliv pracujících cizinců nejen na situaci na trhu práce, ale obecněji na ekonomiku hostitelské země je tedy pozitivní.

3.3 Podmínky pobytu cizinců na území České republiky

3.3.1 Strategie a zásady migrační a azylové politiky České republiky

Za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice, a to jak na úrovni legislativně-koncepční a analytické, tak i na úrovni realizační je odpovědné Ministerstvo vnitra České republiky a v jeho rámci za tuto oblast zodpovídá odbor azylové a migrační politiky. Česká republika v oblasti migrační a azylové politiky klade důraz na bezpečnostní aspekty migrace, které ostatně představují průřezový prvek Strategie migrační politiky České republiky. Česká republika prostřednictvím její realizace usiluje o posilování pozitivních aspektů migrace a snaží se o co nejúčelnější potírání negativních jevů a s migrací spojených rizik. Mezi priority migrační a azylové politiky

České republiky náleží integrace cizinců, boj s nelegální migrací a návratová politika, mezinárodní ochrana, důraz na vnější dimenzi migrace, a to včetně podpůrných projevů humanitárního nebo asistenčního charakteru, dále volný pohyb osob v rámci Evropské unie, schengenská spolupráce, ochrana hranic, legální migrace a provázanost se společnými politikami Evropské unie. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2020)

Prostřednictvím výše zmíněné Strategie migrační politiky České republiky se Česká republika zavazuje, že dostojí své povinnosti zajistit občanům v rámci migrační politiky klidné soužití s cizinci a v důsledku účinné integraci zabrání vzniku negativních sociálních jevů, které se s imigrací někdy pojí. Dále Česká republika proklamuje, že se bude snažit zajistit bezpečnost svých občanů a efektivní vynucování práva v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a organizovaného zločinu, který bývá spojený jak s převaděčstvím, tak s obchodováním s lidmi, což jsou jevy související s nelegální migrací. Česká republika se rovněž snaží dostát svým závazkům v oblasti azylu a v této souvislosti zajistit flexibilní kapacity svého systému. Orientuje se na dále na posílení aktivit s cílem pomoci uprchlíkům v zahraničí, což považuje za efektivní reálný způsob prevence dalších migračních toků. Tato součást Strategie migrační politiky zahrnuje též podporu rozvoje zemí zasažených migrační krizí, např. zemí na trase migračních tok, při zvládnutí migračních krizí. Česká republika rovněž proklamuje, že bude prosazovat udržení výhod volného pohybu osob v rámci Evropské unie a specificky v rámci Schengenského prostoru. Česká republika také podpoří legální migraci, která je pro stát a jeho občany přínosná, přičemž tato podpora by měla být takového charakteru, aby Česká republika mohla pružně reagovat na potřeby svého pracovního trhu i reflektovat dlouhodobé potřeby státu. A konečně Česká republika dostojí veškerým mezinárodním a evropským závazkům v oblasti migrace a aktivně se zapojí do celoevropských debat a hledání společných řešení. Strategie migrační politiky přitom vychází z teze, že vstup, pobyt a integrace cizinců na území České republiky představují takové procesy, které mohou mít pozitivní i negativní důsledky pro českou společnost, ovšem současně procesy, které jsou do značné míry závislé na aktivním a flexibilním přístupu České republiky. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2015, str. 2 – 4)

3.3.2 Pobytová oprávnění občanů Evropské unie

3.3.2.1 Přejížděný pobyt

Osvědčení o registraci

Osvědčení o registraci není výhradou k setrvání občana Evropské unie na území v České republice, a proto je ponecháno na jeho vůli, zda o vystavení tohoto dokladu požádá či nikoliv. Osvědčení o registraci obdrží občan EU v případě, že má zájem pobývat na území ČR po dobu delší než 3 měsíce a neohrožil žádným způsobem bezpečnost státu, či nenarušil veřejný pořádek relevantními prostředky. Do 1. srpna 2021 osvědčení o registraci bylo označováno jako potvrzení o přechodném pobytu a zůstávají platná až po dobu skončení jejich platnosti. Podání žádostí o Osvědčení o registraci je nutné učinit na předepsaném formuláři s názvem „*Žádost občana EU o vydání osvědčení o registraci*“ na příslušném pracovišti Ministerstva vnitra České republiky. K podání je třeba doložit: *cestovní doklad* (průkaz totožností občana EU), *1 fotografii, osvědčení o zdravotním pojištění* (nevýžaduje se, pokud je záměrem setrvání zaměstnání, podnikání nebo jiná výdělečná činnost) a *potvrzení prokazující ubytování na území ČR a poplatek ve výši 200,- Kč za podání žádostí*. Bude-li rodinný příslušník občana EU, který je taky občanem EU setrvat na území po dobu delší než 3 měsíce, musí k žádostí o vydání osvědčení o registraci dodatečně doložit doklad, prokazující svůj vztah k občanu EU (oddací či rodný doklad) a taky doklad o úhrnném měsíčním příjmu rodiny po sloučení (pokud se jedná o žádost vzdálených rodinných příslušníků). Všechny dokumenty k podání musí být mladší 180 dnů, s výjimkou cestovního průkazu, matričního dokladu a fotografii zobrazující skutečnost žadatele. Odevzdaný smějí být pouze originály nebo úředně ověřené opisy listin v českém nebo slovenském jazyce nebo do češtiny úředně přeloženy. Cizojazyčné dokumenty budou bez úředního překladu přijaty, pokud se jedná o veřejné listiny, vydané členským státem EU s vícejazyčným standartním formulářem. Vyřízení žádostí je bez zbytečných průtahů, nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení. Žadatel je o kladném vyhotovení podání vyrozuměn telefonicky nebo písemně a následně vyzván pracovištěm odboru azylové a migrační politiky k vyzvednutí Osvědčení o registraci. Doba platnosti průkazu je na deset let ode dne vydání. V případě, že platnost osvědčení o registraci skončí a cizinec nepodá žádost o vydání povolení k trvalému pobytu na území ČR, bude nutné požádat o vydání nového osvědčení (Ministerstvo vnitra České republiky, 2021).

3.3.2.2 Povolení k trvalému pobytu občana EU

Občan EU je oprávněn požádat o trvalé setrvání:

A) *Uplynulo-li 5 let nepřetížitelného pobytu na území ČR*

K jeho získání musí žadatel splnit tyto podmínky:

- 5 let souvislého přechodného setrvání na území ČR,
- k žádostím byly předloženy veškeré náležitosti (uvedené níže),
- nebyly shledány příčiny pro neschválení nebo zastavení rozhodování o žádostech.

K podání žádostí je nutné doložit: *cestovní doklad / doklad identity* (podmínka předložit originál dokladu), *doklad potvrzující splnění předpokladu pěti let nepřetížitelného přechodného pobytu na území ČR*, 2 fotografie, doklad o zajištění ubytování a poplatek ve výši 200,- Kč za podání žádostí. Nařízení týkající se platnosti dokladů a místa podání se uplatní stejným způsobem jako v předchozích případech podání osvědčení o registraci občanů Evropské unie. Podstatnou podmínkou je osobní účast žadatele při podání žádostí o trvalém pobytu na území České republiky.

B) Uplynulo-li dva roky nepřetížitelného pobytu na území ČR – jako blízký rodinný příslušník jiného občana EU

Je-li občan EU, který je zároveň rodinným příslušníkem jiného občana EU a prokáže-li, že aspoň jeden rok je rodinným příslušníkem občana EU (tzv. blízkým rodinným příslušníkem), je oprávněn učinit podání o trvalý pobyt již po dvou letech nepřetížitelného pobytu na území ČR. Jako blízký rodinný příslušník občana EU se považuje rodinný příslušník z jakéhokoli státu Evropské unie, který je:

- manžel, resp. registrovaný partner;
- rodič, pokud je občan EU mladší 21 let;
- potomek mladší 21 let nebo potomek manžela občana EU;
- potomek nebo předek, který je závislý na nutné péči nebo výživě poskytované občanem EU nebo jeho manželem, nebo byl závislý bezprostředně před vstupem na území ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolený pobyt.

K získání trvalého pobytu musí žadatel splnit tyto podmínky:

- musí být tzv. blízkým rodinným příslušníkem občana EU,
- musí prokázat dva roky nepřetížitelného přechodného pobytu v ČR a současně být minimálně jeden rok rodinným příslušníkem státního občana EU, který na území

setrvává z důvodů udělení trvalého pobytu, nebo je rodinným příslušníkem občana jiné členské země EU, kterému bylo vydáno oprávnění k trvalému setrvání na území ČR,

- k žádostím byly předloženy veškeré náležitosti (uvedené níže),
- nebyly shledány příčiny pro neschválení nebo zastavení rozhodování o žádostí.

K podání žádostí je nutno doložit: *cestovní doklad / doklad identity* (podmínka předložit originál dokladu), *doklad potvrzující, že žadatel je rodinným příslušníkem občana EU, doklad potvrzující splnění předpokladu dvou let nepřetžitelného přechodného pobytu na území ČR, 2 fotografie, doklad o zajištění ubytování a poplatek ve výši 200,- Kč za podání žádostí*. Nařízení týkající se platností dokladů se uplatní stejným způsobem jako v předchozích případech podání. Podstatnou podmínkou je osobní účast žadatele při podání žádostí o trvalém pobytu na kterémkoliv kontaktním místě Ministerstva vnitra České republiky.

Rozhodování o podání se řídí zákonem o pobytu cizinců, správním řádem a případně dalšími souvisejícími zákony. Vyřízení je ve lhůtě do 60 dnů, v tomto termínu je Ministerstvo vnitra ČR povinno o podání žádostí rozhodnout. Pokud však z hlediska správního řádu došlo k přerušení správního řízení, správní lhůta pro vydání rozhodnutí neběží, nebo je prodloužena v dalších zákonem stanovených případech. V průběhu řízení má žadatel právo kdykoliv požádat o nahlédnutí do spisového materiálu a seznámit se s ním, může také využít práva seznámit se se spisovým materiálem před samotným vydáním rozhodnutí. V případě kladného vyřízení podání je žadatel kontaktován Ministerstvem vnitra telefonicky nebo písemně na adresu, která byla uvedena do žádostí jako kontaktní. K vyzvednutí povolení se musí žadatel dostavit osobně s dokladem totožností/cestovním pasem na příslušné pracoviště. Pokud se žadatel ve stanovené lhůtě (30 dnů od doručení rozhodnutí) nedostaví k osobnímu převzetí dokladu, bude řízení o podání o trvalé setrvání zastaveno. Průkaz o povolení k trvalému setrvání je veřejným dokumentem, podle světových pravidel je vystaven v českém a dvou cizích jazycích. Je vystaven jako samostatný doklad s fotografií, obsahuje osobní údaje cizince spolu s uvedenou dobou platností průkazu. Doklad se vystavuje na dobu 10 let a může být prodloužen o dalších deset let, a to i opakovaně. Datum nabytí právní moci rozhodnutí o trvalém setrvání oznámí bezodkladně MV ČR Ústřední pojišťovně všeobecné zdravotní pojišťovny ČR, neboť tímto dnem jsou cizinci zařazeni do registru pojištěnců všeobecného zdravotního

pojištění. Od tohoto dne se řídí dle zákona o veřejném zdravotním pojištění včetně jejich práv a povinností z toho vyplývajících (Ministerstvo vnitra České republiky, 2021).

3.3.3 Pobyťová oprávnění občanů třetích zemí

3.3.3.1 Krátkodobý pobyt (vízová povinnost / bezvízový styk)

Krátkodobým pobytem se považuje pobyt v maximální délce 90 dní v jakémkoliv 180denním období. Pro účely krátkodobých pobytu Evropská legislativa rozlišuje třetí země na ty, jejichž občané pro vstup na území musejí disponovat vízem a na ty, kteří od tohoto požadavku osvobození (viz tabulka níže). Pravidlo maximální doby krátkodobého pobytu na území Schengenu platí pro obě zmíněné kategorie. Pro občany třetích zemí s vízovou povinností je krátkodobý pobyt upraven níže uvedenými náležitostmi:

- počet vstupu (vízum na jeden, dva nebo více vstupů),
- území platností (pro celý schengenský prostor nebo s omezenou území platností pro vybrané členské státy),
- doba platností víza a délka povoleného pobytu.

Poskytování pobyťových oprávnění spadá do kompetence Ministerstva zahraničních věcí ČR. Podání žádostí o krátkodobé vízum lze učinit na zastupitelských úřadech členských zemí schengenského prostoru, a to i přesto, že v některých třetích zemích ČR své zastupitelské úřady nemá. Podle oboustranných smluv o zastupování v určených třetích zemích mohou tyto úřady žádost cizince nabrat a vydat kladné či zamítavé rozhodnutí. Pokud žádost byla zamítnuta z důvodu uplatnění negativního stanoviska je potřeba kontaktovat Ředitelství služby cizinecké policie. Ve výjimečných případech, které jsou předem stanoveny Vízovým kodexem, lze na území ČR požádat o prodloužení krátkodobého víza. Žádost je nutné podat na odborech cizinecké policie krajských ředitelství PČR, oddělení pobyťových agend dle místa ubytování žadatele.

Tabulka č. 1: Přehled států podle vízové povinností

Státy s vízovou povinností	Bezvízový styk
<p>Afgánistán, Alžírsko, Angola, Arménie, Ázerbájdžán, Bahrajn, Bangladěš, Belize, Bělorusko, Benin, Bhútán, Bolívie, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Čad, Čína, Dominikánská republika, Džibutsko, Egypt, Ekvádor, Eritrea, Etiopie, Fidži, Filipíny, Gabon, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Haiti, Indie, Indonésie, Irák, Írán, Jamajka, Jemen, Jižní Afrika, Jižní Súdán, Jordánsko, Kambodža, Kamerun, Kapverdy, Katar, Kazachstán, Keňa, Komory, Kongo, Konžská demokratická republika, Kuba, Kuvajt, Kyrgyzstán, Laos, Lesotho, Libanon, Libérie, Libye, Madagaskar, Malawi, Maledivy, Mali, Maroko, Mauritánie, Mongolsko, Mosambik, Myanmar, Namibie, Nauru, Nepál, Niger, Nigérie, Omán, Pákistán, Papua-Nová Guinea, Pobřeží slonoviny, Rovníková Guinea, Rusko, Rwanda, Saúdská Arábie, Senegal, Severní Korea, Sierra Leone, Somálsko, Srí Lanka, Středoafriická republika, Súdán, Surinam, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Svazijsko, Sýrie, Tádžikistán, Tanzanie, Thajsko, Togo, Tunisko, Turecko, Turkmenistán, Uganda, Uzbekistán, Vietnam, Zambie, Zimbabwe.</p>	<p>Albánie*, Andorra, Antigua a Barbuda, Argentina, Austrálie, Bahamy, Barbados, Bosna a Hercegovina, Brazílie, Brunej, Dominika, Grenada, Gruzie*, Guatemala, Honduras, Chile, Černá Hora*, Izrael, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Kiribati, Kolumbie, Kostarika, Malajsie, Marshallovy ostrovy, Mauricius, Mexiko, Mikronésie, Moldavsko*, Monako, Nikaragua, Nový Zéland, Palau, Panama, Paraguay, Peru, Salvador, Samoa, San Marino, Severní Makedonie*, Seychely, Singapur, Spojené Arabské Emiráty, Spojené Státy Americké, Srbsko**, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincenc a Grenadiny, Šalomounovy ostrovy, Tchaj-wan***, Tonga, Trinidad a Tobago, Tuvalu, Ukrajina*, Uruguay, Vanuatu, Vatikán, Velká Británie, Venezuela, Východní Timor.</p>

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

**Občane těchto zemi nepotřebují vízum pouze v případě, jsou-li držiteli biometrických pasů*
***Bezvízový režim se netýká držitelů srbských pasů vydaných Zvláštním koordináčním ředitelstvím v Bělehradě*

****Bezvízový režim se netýká držitelů tchajwanských pasů, které neobsahují číslo průkazu totožnosti*

3.3.3.2 Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé)

Podání žádostí o dlouhodobé vízum nad 90 dnů lze podat na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí. Žádost je nutné podat na kompetentním zastupitelském úřadě, jehož jste občanem, který váš cestovní doklad vydal, nebo ve statě, kde setrváváte na základě oprávnění k dlouhodobému či trvalému pobytu. Tato podmínka se nevyžaduje, pokud se jedná o cizince, který má možnost podání žádostí učinit na jakémkoliv zastupitelském úřadu ČR (dle vyhlášky č. 429/2010 Sb.). V zákonem stanovených případech lze žádost o dlouhodobé vízum podat na území České republiky. Podání je nutné učinit na vyplněném formuláři, ke kterému je nezbytné doložit: *originál cestovního dokladu, 1 fotografie* (pokud nebude pořízen obrazový záznam žadatele), *potvrzení prokazující zajištění ubytování po dobu pobytu na území ČR, doklad potvrzující účel pobytu na území ČR* (studium, zaměstnání, podnikání, kulturní, pozvání) a *potvrzení o finanční situaci na území ČR*. Na vyzvání je cizinec povinen předložit *osvědčení podobné výpisu z evidence Rejstříku trestů* ze státu, jehož je občanem, ale i ze států, ve kterých žil po dobu delší než 6 měsíců v posledních 3 letech nebo čestné prohlášení, že uvedený doklad tento stát nevydává (není povinné u cizince mladšího 15 let) a *lékařskou zprávu* o zdravotním stavu cizince. V případě kladného vyřízení žádostí je cizinec povinen doložit *potvrzení o cestovním zdravotním pojištění* (nevyžaduje se, je-li cizinec účastníkem veřejného zdravotního pojištění anebo jsou-li výdaje placeny na základě mezinárodní smlouvy nebo pokud žadatel doloží, že je zdravotní péče placená jiným způsobem). K podání žádostí o udělení dlouhodobého víza nad 90 dnů je příslušný zastupitelský úřad ČR, orgánem k rozhodování je Ministerstvo vnitra ČR. Zastupitelský úřad v průběhu řízení provádí veškerou komunikaci s žadatelem, je oprávněn požádat o doplnění náležitosti k žádosti či převzetí víza a taky je oprávněn k sejmutí biometrických údajů. Rozhodování o žádostí podléhá režimu zákona o pobytu cizinců, určitými oddíly správního řádu a případně dalších souvisejících zákonů. Podání o udělení dlouhodobého víza je nutné učinit vždy osobně, pouze v odůvodněných případech může zastupitelský úřad od této podmínky ustoupit. Standartní stanovená lhůta pro vyřízení žádostí je 90 dnů ode dne podání,

v komplikovaných případech do 120 dnů ode dne podání, a ve vybraných případech (studium, pedagogická činnost, výzkum) do 60 dnů ode dne podání žádostí. Pokud žádost bude kladně vyřízena, cizinec je kontaktován zastupitelským úřadem (většinou emailem) a je s ním domluven termín převzetí dlouhodobého víza. V případě neudělení dlouhodobého víza je žadatel písemně informován o důvodech a může ve 15denní lhůtě ode dne doručení požádat přímo Ministerstvo vnitra ČR o nové posouzení důvodů neudělené víza. O výsledku nového posouzení bude písemně informován ve lhůtě do 60 dnů (Ministerstvo vnitra, 2021).

3.3.3.3 Dlouhodobý pobyt

Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu lze podat na území na kontaktním pracovišti MV ČR podle místa setrvání nebo na zastupitelském úřadě ČR. Pro podání na území cizinec je povinen: legálně pobývat na území na základě víza k pobytu nad 90 dnů, hodlá zde pobývat po dobu delší než jeden rok a trvá-li zároveň stejný účel pobytu (existují výjimky např. u zaměstnanecké karty, modré karty, vědecký a rodinný záměr). Podání bez předchozí podmínky víza k setrvání nad 90 dnů lze ve zákonem stanovených případech podat na zastupitelském úřadu ČR (studium, vědecký a rodinný záměr, investování, rezident jiného členského státu EU, zaměstnanecká karta, modrá karta a karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance). Časový úsek podání žádostí je umožněn nejdříve 120 dnů před skončením platností dlouhodobého víza či dlouhodobého pobytu a nejpozději v poslední den platností povolení k pobytu či víza. Pokud posledním dnem platností dlouhodobého víza či dlouhodobého pobytu bude den pracovního klidu (víkend nebo svátek), je posledním dnem považován následující pracovní den. V případě, že poslední den pobytu připadá na pracovní den, který není úředním (patek), lze žádost podat poštovně v poslední den této lhůty. Poštovní přeprava neplatí pro žádostí, které je nutné podat osobně (žádost o „změnu účelu“ a žádost o vydání povolení) na pracovišti Ministerstva vnitra ČR, a to nejpozději v poslední den platnosti dlouhodobého víza či dlouhodobého pobytu. V odůvodněných případech lze žádost podat dříve než 120 dnů před skončením platností oprávnění. Pokud podání ve stanovené lhůtě zabraní důvody nezávisle na vůli žadatele, je oprávněn cizinec tuto žádost podat do pěti pracovních dnů po jejich zániku. Důvody pro dřívější a pozdější podání je žadatel povinen sdělit ministerstvu nejpozději při podání žádostí a být schopen tyto důvody prokázat. Bylo-li podání žádostí o vydání povolení k pobytu či jeho prodloužení učiněno v zákonné lhůtě je stávající vízum platné až do právní moci rozhodnutí, což je možné osvědčit nalepeným štítkem

dlouhodobého víza do cestovního průkazu cizince (tzv. „překlenovací štítek“).

Podávat žádost je cizinec povinen na vyplněném formuláři, ke kterému předloží všechny nezbytné doklady pro vybraný účel pobytu. Všechny předložené listiny musí být v originálu nebo úředně ověřené kopie v jazyce českém nebo slovenském, nebo do češtiny úředně přetlumočeny. Cizí veřejné listiny musí navíc obsahovat vyšší legalizaci (tzv. apostilu, superlegalizaci). Spolu s žádostí o vydání povolení k dlouhodobému pobytu je potřeba uhradit správní poplatek ve formě kolkové známky. Pokud při podání žádosti nebude správní poplatek uhrazen nebo bude uhrazen jen z částí, bude žadatel vyzván k jeho zaplacení v 15denní lhůtě. Nezaplacení poplatku v uvedené lhůtě je důvodem pro zastavení řízení žádostí. Podání žádostí o vydání povolení k dlouhodobému pobytu je nutné učinit osobně, jen v přesně stanovených případech může zastupitelský úřad od této výhrady ustoupit. Pokud podání bylo učiněno jiným způsobem (např. poštou, emailem, elektronicky, zmocněným zástupcem apod.) je nutné, aby se cizinec do 5 dnů dostavil do určeného místa podání a své poslání / podání potvrdil. V opačném případě bude vyrozuměn o nezahájení správního řízení podání o dlouhodobý pobyt a všechny předložené doklady budou vráceny žadateli. V případě prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu není cizinec povinen podávat žádost osobně a může k tomu využít poštovní přepravu. Rozhodování o podání podléhá zákonu o pobytu cizinců, správnímu řádu a případně dalším souvisejícím zákonům. Pokud nebyly v průběhu správního řízení o podání k dlouhodobému pobytu doloženy všechny požadované dokumenty, je řízení přerušeno. Ministerstvo vnitra ČR či zastupitelský úřad ČR může vyzvat k jejich doložení. Ze strany žadatele je možné kdykoliv v průběhu správního řízení dokládat dokumenty, které jak se domnívá, by mohly mít vliv na vydání rozhodnutí ve věci samé. Pokud bude ve věci podání kladně rozhodnuto, bude žadatel obvyklým způsobem kontaktován k sejmutí biometrických údajů a následnému vystavení biometrického průkazu. Zákon o pobytu cizinců taxativně vymezuje příčiny neudělení oprávnění k dlouhodobému pobytu a správní řád upravuje další postup v řízení (Ministerstvo vnitra, 2021).

Tabulka č. 2: Přehled správních poplatků pro dlouhodobý pobyt (včetně modré a zaměstnanecké karty)

Úkon	Poplatek v Kč
Přijetí žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu	2 500
Přijetí žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu cizinci mladšímu 15 let	1 000
Přijetí žádosti o prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu	2 500
Přijetí žádosti o prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu cizinci mladšímu 15 let	1 000
Přijetí žádosti o provedení změny údaje uvedeného v průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu	1 000
Přijetí žádosti o provedení změny údaje uvedeného v průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu cizinci mladšímu 15 let	500
Přijetí žádosti o vydání průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu náhradou za průkaz poškozený, zničený, ztracený nebo odcizený nebo jehož nosič dat s biometrickými údaji je nefunkční	4 000
Přijetí žádosti o vydání průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu cizinci mladšímu 15 let náhradou za průkaz poškozený, zničený, ztracený nebo odcizený nebo jehož nosič dat s biometrickými údaji je nefunkční	2 500

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

3.3.3.4 Zaměstnanecká karta

Zaměstnanecká karta je typem dlouhodobého pobytu na území ČR v délce větší než 3 měsíce za účelem zaměstnání. Vlastník karty je oprávněn pobývat na území ČR a vykonávat pracovní pozici, na kterou mu byla karta vydána, příp. na kterou mu podle dřívější úpravy byl udělen souhlas nebo kterou žadatel řádně oznámil (v případě změny zaměstnavatele, zaměstnání na jiné pracovní pozice u stejného nebo jiného zaměstnavatele nebo pracovního zařazení). Zaměstnanecká karta je vydávána místo dlouhodobého víza nad 90 dnů za účelem zaměstnání, oprávnění k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání a tzv. zelené karty, které již nejsou vystavovány. Doba platností zaměstnanecké karty je časově omezena délkou trvání pracovního vztahu (pracovní smlouvou), nejdéle však na dva roky s příležitostí opakovaného prodloužení platnosti. Zaměstnanecká karta má formu plastové karty s biometrickými údaji. Lhůta pro vyřízení

podání žádostí je 60 dnů. Ve složitých případech nebo pokud odbor azylové a migrační politiky vyžádal o poskytnutí závazného stanoviska krajské pobočky úřadu práce ČR nebo pobočky pro hlavní město Prahu, lhůta může být prodloužena do 90 dnů. Zaměstnanecká karta je určena pro cizince ze všech zemí vyjma občanů členských států EU/EHP a Švýcarska anebo jejich rodinné příslušníky, kteří jsou držitele pobytové karty rodinného příslušníka občana EU/EHP a Švýcarska nebo o její vyhotovení požádali. Podání žádostí o zaměstnaneckou kartu je možné učinit na volnou pracovní pozici, která musí být v *centrální evidenci volných pracovních pozic obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty*. Volná pracovní místa jsou zveřejňována na Integrovaném portálu Ministerstva práce a sociálních věcí se souhlasem zaměstnavatele. Zaměstnanecká karta se vždy váže k pracovnímu místu (může být více najednou), ke kterému byla vydaná nebo k pracovnímu místu, k němuž byl udělen souhlas Ministerstva vnitra k přechodu od jednoho zaměstnavatele k druhému či změnu pracovní specializaci. Existuje *duální* a *neduální* druh zaměstnanecké karty. *Duální* zaměstnanecká karta umožňuje cizinci současně pobývat i pracovat na území ČR, aniž by musel žádat na dvou místech – Úřad práce a pobočka pro vydání povolení k zaměstnání (krajská nebo pro hlavní město Prahu). *Neduální* zaměstnanecká karta povoluje cizinci jenom pobyt na území ČR. Pokud cizinec nemá volný přístup na trh práce (podle zákona č. 435/2004 Sb.), je povinen činit podání o povolení k zaměstnání na příslušném úřadu práce (Ministerstvo vnitra, 2021).

Podání o zaměstnaneckou kartu je možné učinit na příslušném zastupitelském úřadu ČR nebo na pracovišti Ministerstva vnitra ČR, kdy zákon taxativně vymezuje okruhy žadatelů s přesným určením místa podání. Podání žádostí na území České republiky je možné pro cizince, kteří již na území legálně pobývají na základě víza nad 90 dnů nebo na základě oprávnění k dlouhodobému pobytu s odlišným účelem, než je zaměstnání. Podání je nutné učinit na speciálním formuláři „*Žádost o zaměstnaneckou kartu*“, v němž musí být přesně definovaná (číslo z evidence volných míst úřadu práce určených pro cizince) volná pracovní pozice zahrnutá do centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. Spolu s žádostí je nezbytné doložit *platný cestovní průkaz, 1 fotografie, potvrzení o zajištění ubytování, ujednání o zaměstnání* (pracovní smlouva / dohoda o pracovní činnosti), *potvrzení dokládající požadované vzdělání* (např. diplom; v případě podezření, zda toto potvrzení dostatečně odpovídá charakteru zaměstnání, je nutné doložit potvrzení o tom, že zahraniční vzdělání osvědčila odborná instituce v ČR), *potvrzení dokazující specifickou odbornou kvalifikaci* (například profesní řidičský průkaz) a *potvrzení, že žadatel o zaměstnaneckou kartu*

splňuje podmínky pro výkon tzv. regulovaného povolání (podmínka doložit souhlas instituce v ČR provádějící akceptaci potvrzení). Na požádání ze strany správního řízení je cizinec povinen doložit *osvědčení obdobné výpisu z evidence Rejstříku trestů a lékařskou zprávu* o zdravotním stavu cizince. Všechny předložené listiny musí být v originálu nebo úředně ověřené kopie v jazyce nebo do češtiny úředně přetlumočeny. Náležitostí žádostí musí být mladší 180 dnů, s výjimkou cestovního průkazu a fotografie žadatele, pokud odpovídá skutečné podobě cizince. Spolu s žádostí o vydání zaměstnanecké karty je potřeba uhradit správní poplatek. Pokud žádost je podávána u zastupitelského úřadu ČR poplatek (konzulární) činí 5 000,- Kč a je hrazen jeho ekvivalentem v zahraniční měně. V případě podání žádostí na území v příslušném pracovišti Ministerstva vnitra správní poplatek činí 2 500,- Kč a je hrazen ve formě kolkové známky. V případě vydání dlouhodobého víza za účelem převzetí zaměstnanecké karty (D/VR) cizinec je povinen předložit potvrzení o cestovním zdravotním pojištění na zastupitelském úřadu ČR (nikoliv na odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra) počínaje dnem příjezdu na území ČR až do doby zahájení pracovního poměru, kdy je již součástí veřejného zdravotního pojištění (na požádání i doklad o úhradě pojistného). Pokud cizinec učinil podání o zaměstnaneckou kartu z území ČR nebo přicestoval na území jiným způsobem, nežli na základě víza (D/VR) není odevzdání cestovního zdravotního pojištění na zastupitelském úřadu podmínkou (Ministerstvo vnitra, 2021).

Ve specifických případech může podání o zaměstnaneckou kartu učinit cizinec, která hodlá na území ČR dlouhodobě pobývat za účelem zaměstnání a je oprávněný ke *volnému vstupu k pracovnímu trhu* nebo si musí obstarat *souhlas se zaměstnáním* vydávané Úřadem práce ČR. V tomto případě zaměstnanecká karta slouží cizinci pouze jako povolení ke dvoudobému pobytu a funguje v *neduálním* režimu. V souladu s §98 zákona č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti právo volného vstupu na pracovní trh ČR má cizinec, který:

- dosáhl na území ČR střední nebo vyšší odborné vzdělání nebo vyšší vědecké vzdělání v konzervatoři nebo vysokoškolské vzdělání,
- chce pracovat v oblasti vzdělání jako pedagogický nebo akademický pracovník vysoké školy nebo v oblasti náboženství či církevní společností zapsané v registru ČR,
- je do ČR delegován v rámci poskytování služeb svému zahraničnímu

zaměstnavateli, který sídlí v jiné členské zemi EU/EHP nebo ve Švýcarsku.

Zaměstnanecká karta, jak již bylo zmíněno, je časově omezena délkou trvání pracovně-právního vztahu (pracovní smlouvou), nejdéle však na dva roky s příležitostí opakovaného prodloužení platnosti. Cizinec je oprávněn po příjezdu na území ČR nastoupit do zaměstnání, pokud legálně setrvává na základě dlouhodobého víza k pobytu nad 90 dnů. Pokud ze strany cizince dojde ke změně zaměstnavatele nebo pracovní pozice, je jeho povinností oznámit Ministerstvu vnitřně nejpozději do 3 pracovních dnů, a to i pro cizince s volným vstupem na pracovní trh. K podání žádosti o zaměstnaneckou kartu, která má *neduální charakter a volný přístup k pracovnímu trhu* je cizinec povinen doložit: *cestovní průkaz, potvrzení o zajištění ubytování, 1 fotografie, ujednání o zaměstnání* (mzda nesmí být nižší než základní sazba minimální mzdy a rozsah pracovní doby bude činit nejméně 15 hodin týdně) a *potvrzení o volném přístupu na pracovní trh* (dle § 98 zákona č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti). Na požádání ze strany správního řízení je cizinec povinen doložit *osvědčení obdobné výpisu z evidence Rejstříku trestů a lékařskou zprávu* o zdravotním stavu cizince. Podmínkou není prokazovat odbornou způsobilost k výkonu zaměstnání ani osvědčení o uznání zahraničního vzdělání. Současně nemusí být pracovní místo zařazené do centrální evidence volných pracovních pozic obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty.

Cizinec hodlající na území ČR dlouhodobě pobývat z pracovních účelů, je povinen požádat kompetentní krajskou pobočku Úřadu práce o vystavení povolení k zaměstnání v případě, že:

- je delegován svým zaměstnavatelem usazeným mimo teritorium EU/EHP nebo Švýcarska k výkonu práce na území ČR (pro plnění úkolů vyplývajících z pracovní dohody mezi zaměstnavatelem a právnickou nebo fyzickou osobou v ČR),
- vykonává činnost stážisty v pracovněprávním poměru k zaměstnavateli v ČR,
- nařizuje-li o něm platná mezinárodní smlouva.

Ve výše uvedených případech je cizinec oprávněn vyžádat povolení k zaměstnání na pracovní pozici, která není zařazená v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. Zaměstnanecká karta bude cizinci vydána na dobu platnosti povolení k zaměstnání. Prodloužení doby platnosti pracovního povolení je závislé na prodloužení zaměstnanecké karty. Cizinec je oprávněn po příjezdu do ČR

nastoupit do zaměstnání, pokud pobývá legálně na území ČR na základě platného povolení k zaměstnání a dlouhodobého víza k pobytu nad 90 dnů se záměrem převzetí zaměstnanecké karty. Pokud ze strany cizince dojde ke změně pracovního místa nebo pozici, je jeho povinností oznámit Ministerstvu vnitra nejpozději do 3 pracovních dnů. K podání žádostí o zaměstnaneckou kartu, která má neduální charakter s povolením k zaměstnání, je cizinec povinen doložit: *cestovní průkaz, potvrzení o zajištění ubytování, 1 fotografie, ujednání o zaměstnání* (mzda nesmí být nižší než základní sazba minimální mzdy a rozsah pracovní doby bude činit nejméně 15 hodin týdně) a *povolení k zaměstnání* (nebylo-li povolení dosud vydané, je dostačující na žádost uvést číslo jednací, datum a krajskou pobočku Úřadu práce, u které o toto povolení požádal). Na požádání ze strany správního řízení je cizinec povinen doložit *osvědčení obdobné výpisu z evidence Rejstříku trestů a lékařskou zprávu* o zdravotním stavu cizince. Podmínkou není prokazovat odbornou způsobilost k výkonu zaměstnání ani osvědčení o uznání zahraničního vzdělání. Současně nemusí být pracovní místo zařazené do centrální evidence volných pracovních pozic obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. V případě cizinců, kteří byli vyslané zahraničním zaměstnavatelem k výkonu práce na území ČR s povolením k zaměstnání, je místo pracovní smlouvy doložen tzv. *vysílací dopis*, ze kterého bude zřejmé, že měsíční mzda nebude nižší než současná minimální mzda (bez ohledu na objem práce) a pracovní doba bude minimálně 15 hodin týdně. Pro vyslané zaměstnance může být vyžadováno doložit potvrzení o cestovním zdravotním pojištění na celou dobu pobytu, neboť často nejsou účastníky veřejného zdravotního pojištění (Ministerstvo vnitra, 2021).

3.3.3.5 Modrá karta

Modrou karta lze definovat dlouhodobý pobyt se záměrem zaměstnání vyžadující vysokou kvalifikaci cizince. K obdržení modré karty musí cizinec doložit řádně ukončené vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, které trvalo minimálně 3 roky. Modrá karta nepotřebuje zvlášť pracovní povolení a opravňuje cizince k pobytu na území ČR. K podání žádostí o modrou kartu je oprávněn cizinec, hodlající pobývat po dobu delší než 3 měsíce a bude zaměstnán na pozici vyžadující vysokou kvalifikaci. Žadatel nesmí být občanem Evropské unie a zároveň **není**:

- osobou požadující o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého studia,
- rodinným příslušníkem občana EU setrvávajícím na území ČR,

- rezidentem jiné země EU a na území pobývá z pracovního důvodu nebo za účelem podnikání na základě povolení k dlouhodobému pobytu,
- cizincem, který setrvává ve shodě s mezinárodní smlouvou pro usnadnění vstupu a dočasného pobytu určitých kategorií fyzických osob souvisejících s podnikáním a investicemi, které musí Česká republika respektovat,
- osobou setrvávající na území ČR za účelem sezonního zaměstnání,
- osobou, která je zaměstnancem zaměstnavatele z jiné země EU, a která nebyla delegována k výkonu práce v programu nadnárodního poskytování služeb na území,
- cizincem požadující o mezinárodní ochranu z pozice azylanta nebo cizincem využívající doplňkovou ochranu,
- osobou požadující udělení oprávnění k pobytu z důvodu poskytnuté dočasné ochrany na území, nebo osobou, která setrvává v ČR na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany.

Podání žádostí o vydání modré karty lze učinit na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí nebo na pracovišti Ministerstva vnitra, pokud cizinec legálně pobývá na území a je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu / dlouhodobého víza na území vydaného za jiným účelem, nebo vlastní modrou kartu vydanou jiným členským státem EU. Lhůta pro podání žádostí je 30 dnů ode dne vstupu na území ČR. Podávat žádost je cizinec povinen osobně na vyplněném formuláři, ke kterému předloží všechny nezbytné doklady. Všechny předložené listiny musí být v originálu nebo úředně ověřené kopie v jazyce českém, nebo do češtiny úředně přetlumočeny. Cizí veřejné listiny musí navíc obsahovat vyšší legalizaci (tzv. apostilu, superlegalizaci). K žádostem je nutno doložit: *originál cestovního průkazu, 2 fotografie, potvrzení o zajištění ubytování, pracovní smlouvu na určenou pracovní pozici vyžadující vysokou kvalifikaci v délce alespoň jednoho roku (hrubá měsíční nebo roční mzda musí odpovídat minimálně 1,5násobku stanoveným Ministerstvem práce a sociálních věcí), potvrzení o vysoké kvalifikaci (doklad o dosaženém vzdělání, popř. souhlas instituce v ČR provádějící akceptaci potvrzení), potvrzení o splnění podmínek povolání (jde-li o výkon regulovaného povolání), a doklad obsahující osobní údaje cizince a druh práce, kterou bude jako dočasně přidělený zaměstnanec vykonávat (jde-li o agenturní zaměstnávání).* Pokud cizinec před podáním žádostí byl držitelem

modré karty v odlišné členské zemi EU, je povinen doložit *potvrzení prokazující celkový měsíční příjem žadatele / rodiny*. Na požádání ze strany správního řízení je cizinec povinen doložit *osvědčení obdobné výpisu z evidence Rejstříku trestů a lékařskou zprávu o zdravotním stavu cizince*. Při převzetí modré karty žadatel je povinen doložit potvrzení o cestovním zdravotním pojištění na celou dobu pobytu počínaje příjezdem na území až do doby, kdy bude účastníkem veřejného zdravotního pojištění. Pokud cizinec podává žádost z území ČR je povinen toto potvrzení doložit již během podání. Náležitostí žádostí musí být mladší 180 dnů, s výjimkou cestovního průkazu a fotografie žadatele, pokud odpovídá skutečné podobě cizince. Rozhodování o podání žádostí se řídí zákonem o pobytu cizinců, správním řádem a příp. dalšími souvisejícími zákony. Stanovená lhůta pro vyřízení je 90 dnů ode dne podání. V případě nedoložení výše uvedených náležitostí může být řízení žádostí přerušeno. V odůvodněných případech stanovených v zákoně může dojít i k jejímu prodloužení. Ustanovení týkající se dokládání dokumentů do žádosti, délky správních lhůt, možnosti nahlédnutí atd. jsou upraveny správním řádem. V průběhu rozhodování je možné kdykoliv požádat o nahlédnutí do spisu a seznámit se s ní. K seznámení s podklady může být i vyzván ze strany správního orgánu před konečným vydáním rozhodnutí, což je jeho neodmyslitelné právo (Ministerstvo vnitra, 2021).

3.3.3.6 Trvalý pobyt

Trvalý pobyt pro občany třetích zemí znamená možnost být v právním rozsahu na úrovni téměř totožné s občany České republiky. Podle zákona o pobytu cizinců jsou stanoveny několik možností, kdy podání o trvalý pobyt je cizincům umožněno: podání *po 5 letech přechodného pobytu na území ČR* (při splnění určitých předpokladů), *víceletý pobyt etnických Čechů dlouhodobě žijících mimo území ČR*, *neustálý pobyt nositelů modré karty EU*, *stálý pobyt pro děti narozené na území ČR* a *oprávnění k trvalému pobytu z důvodu společného soužití* (dítě cizince s povoleným trvalým pobytem). Nejvíce využívanou možností ze strany cizinců je *podání po 5 letech přechodného pobytu na území ČR*, a proto se tento typ oprávnění bude rozebírat podrobněji.

Podávat žádost, obdobně jako u předchozích typů pobytových oprávnění, je cizinec povinen osobně (u osoby mladší 15 let podání činí zákonný zástupce) na vyplněném formuláři, ke kterému předloží všechny nezbytné doklady. Všechny předložené listiny musí být v originálu nebo úředně ověřené kopie v jazyce českém, nebo do češtiny úředně přetlumočeny. Cizí veřejné listiny musí navíc obsahovat vyšší legalizaci (tzv. apostilu,

superlegalizaci). Rozhodování o podání žádostí se řídí zákonem o pobytu cizinců, správním řádem a příp. dalšími souvisejícími zákony. Stanovená lhůta pro vyřízení je 60 dnů ode dne podání na území ČR a 180 dnů ode dne podání na zastupitelském úřadu ČR v zahraničí. K žádosti je nutno doložit: *originál cestovního průkazu, 1 fotografie, potvrzení o zajištění ubytování, potvrzení o dostatečném počtu finančních prostředků k pobytu, potvrzení prokazující znalost českého jazyka*. Na požádání ze strany správního řízení je cizinec povinen doložit *osvědčení obdobné výpisu z evidence Rejstříku trestů*. Všechny doklady musí být mladší 180 dnů, s výjimkou cestovního průkazu, rodného listu, potvrzení prokazující znalost českého jazyka a fotografie žadatele, pokud odpovídá jeho skutečné podobě.

Povolení k trvalému pobytu je vystaveno cizinci, který nepřetržitě pobývá na území ČR po dobu minimálně 5 let. *Jednou polovinou se započítává doba za účelem studia a doba, kdy bylo rozhodováno o udělení mezinárodní ochrany, které vedlo k poskytnutí azylu, a to včetně doby řízení o žalobě či kasační stížnosti*. Do celkové doby nepřetržitého pobytu se nezapočítává:

- časový úsek, kdy byl cizinec delegován na území ČR zaměstnavatelem, fyzickou nebo právnickou osobou ze zahraničí,
- doba za účelem vypomoci s domácími pracemi za ubytování, jídlo a kapesné sloužící pro uspokojování jeho základních potřeb (au pair),
- pobyt na území ČR v rámci tzv. sezónních zaměstnání,
- doba pro výkon trestu odnětí svobody (nepřetržitost se přerušuje dnem nástupu cizince do výkonu trestu odnětí svobody a končí dnem jeho propuštění z výkonu tohoto trestu),
- pobyt na vízum k pobytu nad 90 dnů z důvodu strpění na území (není platné, pokud pobýval za základě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění vydané podle § 43).

3.3.4 Legislativní rámec migrační a azylové politiky české republiky

Legislativní rámec migrační a azylové politiky – či obecněji záležitostí týkající se

cizinců na území České republiky – tvoří několik legislativních norem. Následující text stručným způsobem představí jejich stav v roce 2019.

Zaprvé je nutné zmínit zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, který byl v roce 2019 čtyřikrát novelizován. Nálezem Ústavního soudu byla zrušena dvě ustanovení zmíněného zákona. Zaprvé se jednalo o zrušení ustanovení, podle kterého bylo možné zastavit správní řízení, pokud rodinný příslušník občana České republiky podal žádost o vydání povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu v době, kdy nebyl oprávněn pobývat na území. Ve druhém případě bylo zrušeno ustanovení, podle kterého měl soud zastavit řízení o žalobě v případech, kdy zajištění cizince bylo ukončeno před rozhodnutím soudu o žalobě proti rozhodnutí o zajištění, o žalobě proti rozhodnutí o prodloužení doby trvání zajištění cizince nebo proti rozhodnutí o nepropuštění ze zařízení. Další novelizace byly provedeny prostřednictvím zákona č. 176/2019 Sb., dále zákona č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a rovněž znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích a konečně zákona č. 277/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv. Tento zákon však nabude účinnosti teprve dnem prvního ledna roku 2022. Kromě toho bylo v roce 2019 přijato několik prováděcích předpisů k realizaci jistých ustanovení zákona o pobytu cizinců. Jednalo se o následující předpisy: Nařízení vlády č. 220/2019 Sb., o nejvyšším počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu, jež nabylo účinnosti dnem 1. září 2019; Nařízení vlády č. 291/2019 Sb., o mimořádném pracovním vízu, kterým byla stanovena roční kvóta pro náběr žádostí, a to s účinností od 1. prosince 2019; Vyhláška č. 67/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 429/2010 Sb., stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu; Vyhláška č. 69/2019 Sb. a č. 308/2019 Sb. kterými se měnila vyhláška č. 428/2010 Sb., stanovící okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza, ve znění pozdějších předpisů; a konečně Vyhláška č. 233/2019 Sb., o stanovení územních obvodů zastupitelských úřadů pro účely podávání žádostí o oprávnění k pobytu. (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2019, str. 22 – 25)

Další legislativní normou je zákon č.325/1999 Sb., o azylu. V roce 2019 přitom

nabyla účinnosti novela vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu, ale také zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Cílem této změny bylo reagovat na aktuální vývoj v oblasti azylové politiky a doplnit stávající seznam bezpečných zemí původu o 12 nových zemí, a to o Alžírsko, Austrálii, Ghanu, Gruzii, Indii, Kanadu, Maroko, Moldavsko, Nový Zéland, Senegal, Tunisko a Ukrajinu. Nabývání a pozbývání státního občanství České republiky upravuje zákon č.186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. Tento zákon upravuje rovněž problematiku prokazování a zjišťování státního občanství České republiky a další záležitosti s tím související. V roce 2019 byl tento zákon celkem dvakrát novelizován. Podmínky zaměstnávání cizinců na území České republiky upravuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců zase upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince na území České republiky za účelem poskytnutí dočasné ochrany, jeho vycestování, řízení o udělení a odnětí oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany a právní status cizince, který žádá o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany a cizince, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany. V roce 2019 nabyla účinnosti novela vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně. Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky zase nabyl účinnosti dne 1. srpna 2016. V návaznosti na nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropské unie, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob, neboli Schengenský hraniční kodex, zmíněný zákon upravuje ochranu státních hranic proti jejich nedovolenému překračování, stanovuje podmínky pro zřízení hraničního přechodu na mezinárodním letišti, pravidla pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic aj. (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2019, str. 25 – 27)

3.4 Sociální integrace cizinců v České republice

Text této kapitoly je možné uvést citováním následujícího konstatování Zuzany Machové, která shrnuje, že „... problematika integrace cizích státních příslušníků žijících na českém území je velmi aktuálním tématem. Jedním z důvodů je každoročně zvyšující se počet cizinců v České republice, kteří pocházejí z členských států Evropské unie, ale i z takzvaných třetích zemí. Otázky související s životem cizinců v českém prostředí se tedy stále více dostávají do povědomí českých občanů.“ (Machová, 2013, str. 9) Požadavek, aby se na českém území pobývajícím cizinci přizpůsobili kultuře či hodnotám domácího

obyvatelstva, tedy aby se bezproblémově integrovali, je požadavek naprosto legitimní. Za nejvyšší formu integrace pak lze označit asimilaci cizinců.

Je mimo jakoukoli pochybnost, že masová imigrace přináší pro hostitelské státy celou řadu problémů týkajících se integrace cizinců. S určitým zjednodušením lze přitom konstatovat, že tyto problémy jsou o to větší, oč odlišnější je kultura domovské země imigrantů od kultury státu, který je přijal na své území. Rovněž je nutné uvést, že v Evropě se tyto problémy koncentrují u značné části muslimských imigrantů.

Yana Leontiyeva, Renáta Mikešová a Blanka Tollarová však připomínají, že ani jednotá, ani vyčerpávající definice termínu integrace ve vztahu k cizincům neexistuje, a to ani ve sféře veřejných politik, ani ve vědeckém bádání. Samotný termín integrace je někdy používán společně – a občas jako synonymum – s pojmy jako začleňování, dále inkluze, adaptace, přizpůsobování, asimilace apod. Termín integrace je však v českém i evropském kontextu preferován nejvíce. Integrace imigrantů je nejčastěji popisována jako komplexní, oboustranný a multidimenzionální proces zasahující do oblasti kulturní, sociální, ekonomické i politické. Proces integrace se přitom týká nejen samotných imigrantů, ale i generací jejich potomků, přičemž i většinová společnost se v reakci na imigraci přizpůsobuje a mění. (Leontiyeva, Mikešová, Tollarová 2018, str. 7 – 8)

Hana Pořízková podotýká, že v podstatě od vzniku České republiky v roce 1993 jsou její občané svědky v podstatě každoročního nárůstu počtu cizinců na území státu, v důsledku čehož se otázky související s integrací cizinců do života české společnosti postupně stále více dostávaly do popředí všeobecného zájmu. Integrace cizinců je však podle zmíněné odbornice často nesprávně chápána jen jako jednostranný proces, tedy jako začlenění cizinců do společnosti hostitelské země. Na integračním procesu se však svým způsobem podílí minimálně tři strany, přičemž každá z nich má svůj specifický nezastupitelný význam. Kromě imigrantů samotných se jedná o domácí společnost, která svými reakcemi na nově přichozí vytváří podmínky jejich sociálního začlenění. Na institucionální úrovni se pak jedná o stát, který na integraci cizinců působí hlavně prostřednictvím svých veřejných institucí a legislativy. Integrace cizinců tedy probíhá jak na úrovni individuální, tak na úrovni společenské a institucionální. Jako klíčový předpoklad pro začlenění cizinců do společnosti pak funguje integrace na trhu práce. Konkrétně se jedná o vliv legislativních podmínek zaměstnávání jednotlivých skupin cizinců na jejich postavení na trhu práce, dále pak o postavení cizinců na trhu práce

v České republice z hlediska jeho segmentace a konečně o roli politiky zaměstnanosti při zvyšování potenciálu zahraniční pracovní migrace. (Pořízková, 2008, str. 7)

Martin Štefko a Kristina Koldinská jsou pak toho názoru, že jedním z nejvíce ožehavých problémů souvisejících s integrací cizinců je jejich integrace do systému sociální ochrany hostitelského státu. Sociální stát totiž již od svého vzniku směřoval k utvrzení národní jednoty. Solidární opatření poskytovaná k posílení vnitrostátní loajality byla nutně nejen teritoriálně, ale i personálně omezena. Podpora materiální rovnosti formou veřejnoprávních soustav sociálního pojištění byla vytvořena jako jistý doplněk rovnosti politické, které v plném rozsahu požívali pouze vlastní občané státu. Postupným vývojem sice došlo ke značnému posílení universalismu v rámci Evropské unie a v jejích členských státech existujících soustav sociálního pojištění, ovšem výhoda politické přináležitosti k sociálnímu státu však stále není zanedbatelná, zejména v době ekonomické krize či recese. Zmíněná autorská dvojice připomíná, že cizinci migrující za prací představují významný zdroj finančních prostředků jak pro veřejné rozpočty, tak pro systémy sociálního pojištění. Podle výzkumů Světové banky pracující cizinci do daňových systémů hostitelských zemí odevzdávají výrazně více finančních prostředků, než kolik jich odčerpávají formou sociálních dávek. (Štefko, Koldinská, 2013, str. 4 – 6)

Platnost konstatování uvedeného v poslední větě předchozího odstavce se však patrně vztahuje pouze na pracující cizince. Do vyspělých evropských zemí však ve velké míře přicházejí i ekonomicky neaktivní cizinci, zejména v rámci tzv. slučování rodin. Aby totiž cizinci do veřejných rozpočtů hostitelských zemí přinášeli více peněz, než kolik jich odčerpávají prostřednictvím sociálních dávek, musí míra ekonomické aktivity imigrantů převyšovat míru ekonomické aktivity domácího obyvatelstva. Pro budoucí vývoj v České republice je nutné reflektovat situaci v zahraničí.

Někteří odborníci však poukazují, že v případě imigrantů z tzv. třetích zemí tomu tak ve vyspělých členských státech Evropské unie není. Např. Markéta Šichtařová a Vladimír Pikora dokládají, že ekonomicky aktivnější než domácí obyvatelstvo jsou imigranti ve Spojených státech amerických či Kanadě, nikoli však např. v Německu, Francii či Itálii. (Šichtařová, Pikora, 2016) K podobnému závěru v konkrétním případě Německa dospívá také Thilo Sarrazin, když uvádí, že míra závislosti na sociálních dávkách je u neevropských imigrantů – a zejména pak u muslimů – mnohem vyšší než u domácího německého obyvatelstva. (Sarrazin, 2017)

Otázka sociálního státu a jeho fungování jistě hraje ve vztahu k integraci cizinců významnou roli. Evropské modely sociálního státu jsou mnohem štedřejší než model americký. Jan Keller vysvětluje, že jedním z principů, na kterém byl budován sociální stát v Evropě, byla solidarita v rámci národního státu. V souvislosti s masovou migrací je však po občanech evropských států požadováno, aby svou solidaritu rozšířili i na ty, kteří do společného sociálního systému nijak nepřispěli, čímž jsou míněny např. rodiny imigrantů, co do počtu dětí větší než rodiny rodilých Evropanů. Jan Keller se obává, že pokračující masová imigrace se může stát rozbuškou v základech sociálního státu, který již nebude schopen financovat nároky příchozích. (Keller, 2017) Nemálo nejen českých, ale i zahraničních autorů se pak obává, že masová imigrace lidí z muslimských zemí se může stát i rozbuškou i v základech evropské demokracie.

Ekonomický přínos pracujících imigrantů pro evropské státy, ve kterých roste absolutní počet i podíl ekonomicky neaktivních seniorů v populaci a současně klesá počet domácího obyvatelstva v produktivním věku, však není zanedbatelný.

Na tuto skutečnost v roce 2016 upozornil např. Karel Schwarzenberg, když uvedl: „Kdybych dneska mávnutím čarovného proutku odstranil všechny Turky z Německa, všechny Pákistánců a Indů z Velké Británie, tak by se úplně propadl průmysl. V hospodářství by neměl kdo pracovat. Jeden rakouský politik mi řekl, že vývoj rakouského průmyslu bez lidí, kteří přišli především z Balkánu, by nikdy nebyl možný. Lidé se neradi dívají na přesná čísla. Dělají se samozřejmě chyby. Stejně, jaké jsme udělali my po válce, když k nám přišli Romové ze Slovenska a Rumunska, ale bohužel jsme připustili vytvoření ghatt. To je vždycky smrtelné. To víme z Ameriky; když vznikla černošská nebo portorikánská ghetta, tak sociální spirála šla vždy dolů. Když je rozptýlíte, jako to udělali Rakušané, tak tolik problémů není. Rakušané mají přitom na hlavu víc imigrantů než například Německo.“ (Danda, 2016)

Z předchozího textu vyplývá, že jedním z faktorů, které nejvíce rozhoduje o tom, do jaké míry se dokážou cizinci integrovat do společnosti hostitelské země, je jejich ekonomická aktivita. Zatímco náboženství a výchozí kulturní či civilizační hodnoty imigrantů hostitelská země patrně neovlivní, jejich zapojení do trhu práce a obecněji do domácí ekonomiky může napomoci vhodnou hospodářskou politikou.

Jaká je v tomto ohledu situace v České republice? Předběžně lze předpokládat, že míra ekonomické aktivity cizinců v České republice je vysoká a že ti sem přijíždějí

primárně za práci či podnikáním, což znamená, že v České republice se nevytvářejí imigrantská ghetta – poněkud zjednodušeně označovaná jako tzv. no go zóny – s velmi vysokým podílem nezaměstnané mládeže, jako je tomu v některých západoevropských zemích. Svůj podíl na tom má i skutečnost, že absolutní výše sociálních dávek vyplácených v České republice je vzhledem k celkově nižší úrovni hrubého domácího produktu nižší než ve vyspělých zemích západní a severní Evropy. V případě České republiky tedy výše sociálních dávek nemůže fungovat jako motivace pro migraci.

Yana Leontiyeva, Renáta Mikešová a Blanka Tollarová uvádějí, že míru sociální integrace imigrantů v České republice – ale i obecně – ovlivňuje celá řada faktorů, přičemž ne všechny skupiny imigrantů mají stejné výchozí podmínky integrace. Tak např. kulturní a jazyková blízkost zdrojových zemí zvyhodňuje Ukrajince (o Slovácích ani nemluvě) a imigranty z dalších slovanských zemí, protože se mnohem snadněji než např. Vietnamci naučí českému jazyku, jehož znalost je pro úspěšnost integrace klíčová. Podobně Evropané nebo Američané mají snazší podmínky integrace, protože kulturně mají k majoritní společnosti relativně blízko. Strukturální integraci imigrantů a jejich sociální vazby na majoritu jsou významně ovlivněny ekonomickou aktivitou a hlavně charakterem práce. Marginalizované nebo zranitelné postavení imigrantů na trhu práce je spjato s celou řadou rizik, jako např. s chybějící ochranou pracovních práv, dále pak nevyhovujícími pracovními podmínkami spojenými se zdravotním rizikem, také trvalou dequalifikací a omezenými možnostmi pracovního postupu i nízkými mzdami, což může vést k chudobě spojené s finanční nedostupností bydlení a důležitých služeb, jako je zdravotní péče, jazykové kurzy, vzdělávání apod. Navíc platí, že pokud imigranti tráví v zaměstnání většinu svého času a pracují pouze se svými krajany nebo s jinými cizinci, pak jejich kontakty s majoritou mohou být velmi omezené. Klíčový faktor pro míru integrace imigrantů je rovněž jejich délka pobytu v České republice, která obvykle pozitivně koreluje nejen s jejich postavením na trhu práce, jazykovými dovednostmi či povědomím o společnosti hostitelské země, ale také s intenzitou jejich kontaktů s touto společností. Krajanské vazby však stále hrají podstatnou roli i pro dlouhodobě usazené imigranty. Pozornost je však nutné věnovat také plánům imigrantů do budoucnosti či faktu, zda je do České republiky doprovází jejich rodina. Zejména zapojení dětí imigrantů do českého školského systému má na jejich integraci obvykle velmi pozitivní vliv. (Leontiyeva, Mikešová, Tollarová 2018, str. 8 – 9)

Ministerstvo vnitra České republiky uvádí, že migrace do České republiky může být efektivní a prospěšná cizincům i majoritní společnosti pouze tehdy, pokud je přímo provázána s integračními opatřeními, např. zamezením vzniku uzavřených komunit cizinců. Integrace je oboustranný proces, který vyžaduje ochotu k integraci ze strany cizinců i ochotu majoritní společnosti podpořit jejich úsilí o začlenění do společnosti. Základní cílovou skupinou politiky integrace cizinců jsou státní příslušníci třetích zemí, kteří dlouhodobě legálně pobývají na území České republiky. Doplnkovou cílovou skupinou integračních opatření jsou občané Evropské unie. Integračních opatření mohou jako doplňková skupina využívat i držitelé mezinárodní ochrany. Samotná integrační opatření se zaměřují na podporu soběstačnosti cizinců tak, aby znali svá práva a byli schopni dostát svým povinnostem, zvládli se zorientovat v novém prostředí, poznali způsob života v České republice, byli schopni komunikovat v češtině, byli samostatnými a soběstačnými po stránce sociální i ekonomické, měli dostatek informací o tom, kde v případě potřeby naleznou pomoc a podporu. Pomoc při integraci u cizinců snižuje riziko jejich zneužívání, manipulovatelnosti a závislosti na zprostředkovatelích. Zásadním prvkem integrace cizinců je síť osmnácti Integračních center, která fungují ve všech krajích České republiky. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2019, str. 81)

Na závěr této kapitoly lze citovat názor Pavla Barši a Andrey Baršové, podle kterých Česká republika „... může přijmout přistěhovalectví nikoli jako výjimku, ale jako permanentní situaci a pokusit se je regulovat tak, aby nám bylo k co největšímu společenskému prospěchu. Tato strategie přijetí by vyžadovala, aby bylo etnické pojetí českého národa definitivně přebito pojetím občanským a aby byla Česká republika redefinována jako přistěhovalecká země, do níž mohou cizinci vstupovat nejen se záměrem dočasného přivýdělníku, ale také se záměrem trvalého usazení a naturalizace. Jakmile by se přijalo toto východisko, bylo by možné jasně stanovit podmínky takového usazení v čele s osvojením češtiny jako jazyka komunikace a také přijetím základních liberálně-demokratických hodnot českého státu. Vytvořit z Česka přistěhovaleckou zemi neznamená otevřít brány všem, ale jen těm, kteří jsou ochotni splnit stanovené podmínky. Přijetí této strategie by znamenalo, že Čechem se lze stát nejen narozením, ale i vlastní volbou.“ (Barša, Baršová, 2005, str. 16 – 17)

Ještě je nutné zdůraznit, že výše citovaná slova byla formulována již v roce 2005, tedy nemohla reflektovat zkušenosti, které vyspělé země západní a severní Evropy učinily

od té doby. Přesto je nutné ocenit, že autorská dvojice prozíravě apeluje na to, aby se cizinci integrovali do české společnosti prostřednictvím práce nebo obecněji výdělečné činnosti a dobré znalosti českého jazyka. Rovněž je nutné vyzdvihnout, že se nezasazují za multikulturní soužití, které – soudě podle zkušeností ze západní Evropy – ve skutečnosti příliš nefunguje nebo aspoň nekoresponduje s pluralitní otevřenou společností, nýbrž za naturalizaci cizinců, tedy jejich asimilaci.

4 Analytická část

4.1 Vývoj počtu nejvýznamnějších skupin cizinců

Počet cizinců na území České republiky se začal zvyšovat zejména po vstupu České republiky do Evropské unie, což bylo způsobeno dvěma hlavními faktory. Zaprvé se významně usnadnilo usazování se občanů ostatních členských států Evropské unie na území České republiky a zadruhé došlo k akceleraci ekonomického rozvoje České republiky, v důsledku čehož se této stát stal atraktivnějším pro pracovní imigraci a jeho ekonomika vyžadovala stále větší počet pracovních sil, které domácí obyvatelstvo nebylo schopno dodat. S určitým zjednodušením lze konstatovat, že ke zvyšování počtu cizinců na území České republiky dochází počínaje rokem 2004 kontinuálně, přičemž ekonomická krize na přelomu prvního a druhého desetiletí tohoto století v tomto ohledu znamenala jen relativně malý, přechodný, a tedy nevýznamný výkyv.

Tabulka č. 3: Vývoj počtu cizinců v České republice podle typu pobytu v letech 2004 až 2020

Rok	Trvalý pobyt	Dlouhodobý pobyt	Celkový počet
2004	99 000	155 000	254 000
2005	111 000	168 000	278 000
2006	139 000	182 000	321 000
2007	158 000	235 000	392 000
2008	172 000	265 000	438 000
2009	180 000	252 000	433 000
2010	189 000	235 000	424 000
2011	196 000	238 000	434 000
2012	212 000	223 000	436 000
2013	237 000	203 000	439 000
2014	250 000	200 000	449 000
2015	260 000	205 000	465 000
2016	272 000	221 000	493 000
2017	281 000	243 000	524 000
2018	289 000	275 000	564 000
2019	299 000	294 000	593 000
2020	308 000	324 000	633 000

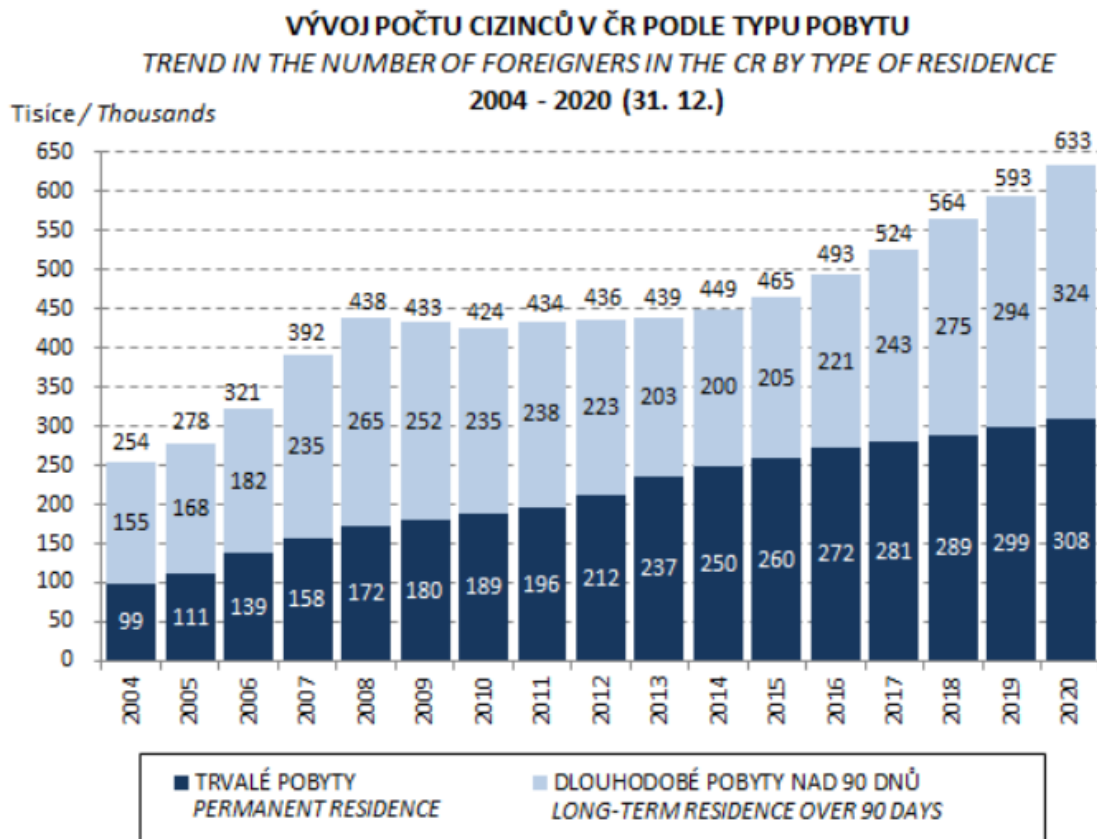
Zdroj: Český statistický úřad

Na konci roku 2005 bylo Ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční policie České republiky evidováno 278 312 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, což bylo o 24 018, tedy o 9,5 % více než ke stejnému datu předchozího roku. Z uvedeného počtu bylo 110 598 cizinců v rámci trvalého pobytu a 167 714 cizinců pak v kategorii dlouhodobého pobytu. Občané zemí Evropské unie přitom tvořili necelou třetinu z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem. Pokud jde o jednotlivé státní příslušnosti, z hlediska dlouhodobého vývoje došlo po vstupu České republiky do Evropské unie k výrazné změně na prvních dvou místech, což znamená, že občané Ukrajiny předstihli občany Slovenska, kteří ve statistikách cizinců s povoleným pobytem na území České republiky byli až do té doby na prvním místě. Stalo se tak ovšem z toho důvodu, že po vstupu do Evropské unie pro občany Slovenska odpadla povinnost žádat o pobytové oprávnění i potvrzení o přechodném pobytu. Nejpočetnější skupinu cizinců s povoleným pobytem v České republice tedy představovali občané Ukrajiny. Jednalo se o 87 789 osob, což znamenalo nárůst o 9 526 osob ve srovnání se situací na konci roku 2004. Ukrajinci se tak na celkovém počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice se podíleli 31,5 %. Druhou nejpočetnější skupinu čítající 17,8 % cizinců představovali občané Slovenska. Jednalo se o 49 445 osob, což bylo celkem o 2 093 osob více. Stabilně se zvyšoval rovněž počet občanů Vietnamu, jichž s povoleným pobytem v České republice žilo 36 832 osob, tedy o 2 653 osob více. Na dalších místech bylo na konci roku 2005 pořadí relativně standardní jako v předchozích letech. Následovali totiž občané Polska (17 810 osob, o 1 545 osob více), občané Ruska (16 269 osob, o 1 526 osob více) a občané Spolkové republiky Německo (7 187 osob, teda o 1 415 osob více, u kterých byl navíc zaznamenán nejvýraznější meziroční procentuální nárůst z občanů všech patnácti tzv. starých členských zemí Evropské unie. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2005, str. 58 – 60)

Ke konci roku 2006 žilo na území České republiky 321 456 cizinců s povoleným pobytem, z kteréhožto počtu mělo 139 185 cizinců povolen trvalý pobyt, přičemž dalších 182 271 cizinců pobývalo na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu. V tomto případě se jednalo o přechodný pobyt na dlouhodobá víza, dlouhodobý pobyt a přechodný pobyt občanů Evropské unie. Občané Evropské unie v roce 2006 tvořili pouze necelou třetinu z celkového počtu povolených pobytů. Rozložení v obou kategoriích povoleného pobytu bylo u nich na rozdíl od cizinců ze třetích států poměrně vyrovnané. V obou kategoriích pobytu měli největší zastoupení opět státní příslušníci tří států, a to Ukrajiny, Slovenské republiky a dále Vietnamu. (Ministerstvo vnitra České republiky,

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2006, str. 110)

Obrázek č. 1: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie MV ČR

Ke konci roku 2007 bylo evidováno Ředitelstvím služby cizinecké policie celkem 392 087 cizinců, tedy o 70 631 osob více než o rok dříve, s povoleným pobytem na území České republiky. Občané zemí Evropské unie tvořili opět přibližně třetinu z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem. Jako nejpočetnější skupina cizinců s povoleným pobytem v České republice se opět ukázali občané Ukrajiny, kterých na území České republiky pobývalo na 126 526 osob, tedy o 23 932 osob více. Druhou nejpočetnější skupinu, s podílem 17,1 % na celkovém počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice, představovali občané Slovenska, kterých bylo 67 880 osob, tedy o 9 496 osob více. Na území České republiky pobývali zejména na základě potvrzení o přechodném pobytu. Jednalo se o 64,0 % z celkového počtu občanů Slovenska s povoleným pobytem v České republice. Opět se zvýšil počet občanů Vietnamu. Těch s povoleným pobytem v České republice žilo 50 955, což znamenalo o 10 176 osob více než na konci předchozího roku. U těchto státních příslušníků dlouhodobě převažoval počet osob s povoleným

trvalým pobytem, protože se jednalo o téměř dvě třetiny z celkového počtu občanů Vietnamu. Na dalších místech následovali občané Ruska (23 301 osob, o 4 739 osob více a Polska (20 607 osob, o 1 713 osob více. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2007, str. 68 – 70)

Ke konci roku 2008 bylo evidováno Ředitelstvím služby cizinecké policie celkem 438 301 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, z čehož bylo 172 927 cizinců v rámci trvalého pobytu a 265 374 cizinců v kategorii dlouhodobého pobytu. Ze statistických údajů již v uvedeném roce vcelku jednoznačně vyplývalo, že počet legálně pobývajících cizinců na území České republiky každoročně stoupal, přičemž v uvedeném roce byl zmíněný nárůst druhý největší od vzniku České republiky, když činil přesně 46 217 osob. Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu přitom měli, ostatně stejně jako v předchozích letech, státní příslušníci Ukrajiny, kterých u nás pobývalo 131 965 osob, dále ze Slovenska (76 034 osob) a zatřetí opět Vietnamu, jichž zde žilo 60 258. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2008, str. 2)

Ke konci roku 2009, kdy se již projevila tehdejší finanční a ekonomická krize, byl evidován v Celním informačním systému celkový počet 433 305 cizinců, kteří měli povolený pobyt na území České republiky, z čehož bylo 181 161 cizinců v rámci trvalého pobytu a 252 144 cizinců v kategorii dlouhodobého pobytu. Ze statistických údajů v uvedeném roce jednoznačně vyplynulo, že počet legálně pobývajících cizinců po jejich předchozím dlouhodobém trendu růstu meziročně poklesl o 4 996 osob, což se událo v důsledku výše zmíněné krize, nicméně zaznamenaný pokles byl jen velice malý. Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli, opět stejně jako v minulých letech, státní příslušníci Ukrajiny, kterých na území České republiky žilo 131 977 osob, dále pak občané Slovenska, kterých zde žilo 73 446 osob, a zatřetí občané Vietnamu, kterých zde pobývalo 61 126. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2009, str. 2)

Ekonomická a finanční krize se v Evropské unii i České republice projevila také v průběhu roku 2010, kdy bylo evidováno v Celním informačním systému celkem 425 301 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky. Z tohoto počtu bylo 189 962 cizinců v rámci trvalého pobytu a 235 339 cizinců v kategorii dlouhodobého pobytu. Ze

statistických údajů v uvedeném roce jednoznačně vyplynulo, že počet legálně pobývajících cizinců meziročně poklesl o 8 004 osob. Opět se tedy jednalo o pokles relativně malý, který byl rozhodně mnohem menší než nárůsty, ke kterým došlo v letech předcházejících krizi. V uvedeném roce došlo k většímu snížení počtu cizinců s povoleným pobytem na území České republiky než v roce 2009. Jednalo se totiž o snížení o 4 996 cizinců. Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli, stejně jako v minulých letech, státní příslušníci Ukrajiny (124 339 osob), Slovenska (71 780 osob) a Vietnamu (60 301 osob). Tato skutečnost se přitom odráží rovněž ve statistikách ekonomických aktivit cizinců na území České republiky. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010, str. 2)

Ke konci roku 2011 bylo evidováno v Celním informačním systému 403 709 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, z toho bylo 198 675 cizinců v rámci trvalého pobytu a 205 034 cizinců v kategorii přechodného pobytu. K uvedenému datu byl dočasně uveden nižší počet cizinců pobývajících na území České republiky, než tomu bylo na konci roku 2010, a to celkem o 21 592 osob. Tento výrazný pokles byl tehdy způsoben mimo jiné i tím, že v těchto dočasných statistických datech nebyly vykazovány počty cizinců, kteří pobývali na území České republiky v případech řízení o navazující pobyt cizinců, kdy je řízení delší dobu neukončené a průkaz o povolení k pobytu má ukončenou platnost. U těchto cizinců byl Celním informačním systémem uveden stav pobytu „požadovaný“ a nebyli zahrnuti do statistických počtech cizinců se stavem pobytu „povolený, realizovaný, případně správně řízení“. Jednalo se o odlišný postup při evidování údajů při řízení o žádostech o udělení pobytu. Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli občané Ukrajiny, kterých zde žilo 104 179 osob, dále pak občané Slovenska (81 245 osob) a konečně občané Vietnamu (55 006 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011, str. 3)

Ke konci roku 2012 byl evidován Celním informačním systémem celkový počet 438 213 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, z kteréhožto počtu bylo na 214 024 cizinců v rámci trvalého pobytu a dalších 224 186 cizinců v kategorii přechodného pobytu. Tato kategorie zahrnovala přechodný pobyt na vízum k pobytu nad 90 dnů, dále dlouhodobý pobyt, přechodný pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie, který není občanem Evropské unie, a konečně občany Evropské unie, kterým bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu. Je tedy zřejmé, že v roce 2012 došlo ke zvýšení

počtu cizinců, což souviselo s postupným překonáváním ekonomické krize. Počet cizinců se tak vrátil v podstatě na úroveň roku 2008. Největší zastoupení v obou uvedených kategoriích pobytu měli, stejně jako ve všech minulých letech, státní příslušníci Ukrajiny (112 647 osob), Slovenska (85 807 osob) a opět Vietnamu, kterých v České republice žilo 57 360. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2012, str. 3)

Ke konci roku 2013 bylo evidováno v Celním informačním systému celkem na 441 536 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, z čehož tvořili na 238 904 cizinci v rámci trvalého pobytu a 202 632 pak cizinci v kategorii přechodného pobytu. Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli zase státní příslušníci Ukrajiny (105 239 osob), Slovenska (90 948 osob) a konečně Vietnamu (57 406 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2013, str. 3)

Ke konci roku 2014 se počet cizinců opět zvýšil, bylo evidováno v Celním informačním systému 451 923 cizinců s povoleným pobytem na území České republiky, z toho bylo 251 342 cizinců v rámci trvalého pobytu a 200 581 cizinců v kategorii přechodného pobytu. Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli jako doposud státní příslušníci Ukrajiny (104 388 osob), Slovenska (96 222 osob) a Vietnamu, jichž zde žilo 56 666 osob. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014, str. 3)

Ke konci roku 2015 pobývalo na území České republiky legálně podobu delší než 90 dnů celkem 467 562 cizinců¹, což byl o 3,5 % vyšší počet než na konci roku 2014. Cizinci tak na konci roku 2015 tvořili přibližně zhruba 4,4 % populace České republiky. To bylo sice méně než vy vyspělejších členských státech Evropské unie, nicméně současně více než v ostatních postkomunistických členských státech. Již výše bylo konstatován, že v důsledku ekonomické krize a jejích dopadů na situaci na českém trhu práce došlo v období let 2009 až 2010 k dílčímu poklesu celkového počtu cizinců legálně pobývajících na území České republiky, nicméně již od roku 2011 opět dochází k mírnému nárůstu počtu cizinců, který se postupně navyšoval. Největší zastoupení v obou sledovaných kategoriích pobytu měli státní příslušníci Ukrajiny (104 388 osob), dále Slovenska (96 222 osob) a konečně Vietnamu, kterých zde žilo 56 666 osob. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015, str. 3)

Ke konci roku 2016 pobývalo na území České republiky legálně po dobu delší než 90 dnů celkem 496 413 cizinců, což byl o 6,2 % vyšší počet než na konci roku 2015. Tento údaj zahrnuje cizince s povoleným pobytem v České republice evidované v Cizineckém informačním systému. Reálné počty cizinců legálně pobývajících na území České republiky se nicméně ve skutečnosti mohou lišit, protože evidovaný počet cizinců nezahrnuje všechny občany jiných členských států Evropské unie pobývajících v České republice. Statistické přehledy totiž zaznamenávají pouze ty občany Evropské unie, kteří požádali, respektive bylo jim vystaveno potvrzení o přechodném pobytu. Ti, kteří jen využívají svého práva, statisticky podchyceni nejsou. Cizinci na konci roku 2016 tvořili zhruba 4,7 % populace České republiky, což bylo o něco málo více než v předchozím roce. Meziroční nárůst počtu cizinců byl rovněž vyšší než v předchozím roce. Největší zastoupení v obou kategoriích pobytu měli státní příslušníci Ukrajiny (110 245 osob), Slovenska (107 251 osob) a Vietnamu (58 080 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2016, str. 3)

Ke konci roku 2017 pobývalo na území České republiky legálně po dobu delší než 90 dnů celkem 526 811 cizinců¹, což znamenalo opat nárůst, tentokrát o 6,1 % ve srovnání s koncem roku 2016. Podíl cizinců na obyvatelstvu České republiky se tak opět zvýšil, a to na 4,9 % populace. Jednalo se o jeden z projevů tehdy pokračující ekonomické konjunktury a narůstající potřeby pracovních sil v národním hospodářství České republiky. Největší zastoupení měli jako ve všech předchozích sledovaných letech státní příslušníci Ukrajiny (117 480 osob), Slovenska (111 804 osob) a Vietnamu (59 808 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2017, str. 3)

Ke konci roku 2018 bylo v České republice k legálnímu pobytu po dobu delší než 90 dnů evidováno celkem 566 931 cizinců, což bylo meziročně opět více, tentokrát o necelých 8 %. Je tedy zřejmé, že od vstupu České republiky do Evropské unie – tedy za dobu jen o něco málo delší než jedno desetiletí – se počet cizinců na území České republiky i jejich podíl na celkovém počtu obyvatel zhruba zdvojnásobil. Z celkového počtu cizinců 290 679 osob, tedy 51,3 %, na území České republiky pobývalo trvale, zatímco 276 252 cizinců, tedy 48,7 %, zde pobývalo jen přechodně. Největší zastoupení měli státní příslušníci Ukrajiny (131 709 osob), Slovenska (116 817 osob) a Vietnamu (61 143 osob). Celkově převažovali cizinci z třetích zemí, kteří tvořili 59 %, přesně tedy

334 438 osob, zatímco občanů ze členských zemí Evropské unie bylo evidováno celkem 232 493. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2018, str. 5)

Ke konci roku 2019 bylo na území České republiky k legálnímu pobytu po dobu delší než 90 dnů evidováno celkem 595 881 cizinců, což bylo meziročně o dalších 5 % více, takže celkový počet cizinců na území České republiky dosáhl svého prozatímního historického maxima. Celkem 300 684 cizinců, tedy 50,5 %, na území našeho státu pobývalo trvale, přičemž zbývajících 295 197 cizinců, tedy 49,5 %, přechodně. Největší zastoupení měli stejně jako ve všech předchozích letech státní příslušníci Ukrajiny (145 518 osob), Slovenska (121 278 osob) a Vietnamu (61 952 osob). Celkově převažovali cizinci z třetích zemí (59 %, tedy 349 560 osob), zatímco občanů ze zemí Evropské unie bylo evidováno celkem 246 321. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2019, str. 5)

Zatím poslední rok, pro který byla vydána Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky, představuje rok 2020, k jehož konci bylo na území České republiky k legálnímu pobytu po dobu delší než 90 dnů evidováno celkem 634 790 cizinců, což bylo meziročně o dalších 6,5 % více, takže celkový počet cizinců na území České republiky dosáhl svého prozatímního historického maxima. Celkem 309 608 cizinců, tedy 48,8 %, na území našeho státu pobývalo trvale, přičemž zbývajících 325 182 cizinců, tedy 51,2 %, přechodně. Největší zastoupení měli stejně jako ve všech předchozích letech státní příslušníci Ukrajiny (165 654 osob), Slovenska (124 544 osob) a Vietnamu (62 884 osob). Celkově převažovali cizinci z třetích zemí (58,7 %, tedy 380 951 osob), zatímco občanů ze zemí Evropské unie bylo evidováno celkem 253 839. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2020, str. 6)

4.2 Důvody pobytu nejpočetnějších skupin cizinců

Důvody pobytu nejpočetnějších skupin cizinců na území České republiky shrnuje zejména Český statistický úřad, který vychází především ze skutečnosti, že počet cizinců v České republice neustále roste, a to především v důsledku příchozím ze zemí Evropské unie. Český statistický úřad v roce 2018 konstatoval, že hlavním důvodem příchodu cizinců na území České republiky je práce, a to nejen v podobě zaměstnání, ale i

samostatné výdělečné činnosti či přímo podnikání, přičemž tyto kategorie nejsou u všech skupin zastoupeny stejnoměrně. (Český statistický úřad, 2018)

Zcela nejpočetnějšími skupinami cizinců jsou v České republice občané Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska, přičemž však celkem více než čtyři desetiny z celkového počtu cizinců reprezentují občané členských států Evropské unie, kteří díky fungování Evropské unie v kombinaci se Schengenským prostorem mají na území České republiky snadnější přístup než občané tzv. třetích zemí. Cizinci tvoří již více než 5 % z celkového počtu obyvatel České republiky, přičemž nejvíc jich žije v Praze a ve středních Čechách, což patrně souvisí s jejich zaměstnáním v Praze. Více než polovina cizinců pobývajících na území České republiky disponuje povolením k trvalému pobytu, zatímco přibližně druhá polovina má přechodný pobyt. Na základě uděleného azylu či přesněji řečeno mezinárodní ochrany pak na území České republiky pobývá průběžně přibližně tři tisíce cizinců. (Český statistický úřad, 2018)

Podle Českého statistického úřadu cizinci na území České republiky nejčastěji přicházejí kvůli zaměstnání a podnikání, kteréžto důvody se týkají hlavně mužů. U žen ovšem naopak převažují rodinné důvody. Třetí nejběžnější či nejčastější důvod příchodu cizinců na území České republiky studium, což se primárně týká mladších věkových ročníků. Humanitární a jiné důvody pobytu na území České republiky pak uvádí zhruba 9 % zde pobývajících cizinců. Lze dodat, že ke konci roku 2016 bylo na území České republiky zaměstnáno celkem 383 tisíc zahraničních pracovníků v pozici zaměstnance. Dalších 86 tisíc cizinců pak v tu samou dobu disponovalo platným živnostenským oprávněním. Cizinci vykonávající v České republice nějakou pracovní či obecněji profesní činnost tak v uvedenou dobu tvořili 9,1 % z celkové zaměstnanosti v národním hospodářství, což představuje nemalý příspěvek k celkové prosperitě. V rámci skupiny zahraničních pracovníků, kteří do České republiky přicházejí z členských států Evropské unie, dominují Slováci, za nimiž v tomto ohledu následují Rumuni, Poláci a Bulhaři. Pokud jde o občany z třetích zemí, převažují mezi nimi zcela jednoznačně Ukrajinci, za nimiž následují Vietnamci a Rusové. (Český statistický úřad, 2018)

Na závěr této podkapitoly lze na základě údajů Českého statistického úřadu ještě doplnit, že podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel je v České republice ve srovnání s ekonomicky vyspělejšími členskými státy Evropské unie stále podprůměrný. Vysoký je tento podíl zejména v Lucembursku nebo Švýcarsku, naopak nejnižší je v Rumunsku

a Litvě. Přibližně desetiprocentní podíl cizinců má Spolková republika Německo, kde však žije početně nejvíce osob se zahraničním cestovním pasem, a to konkrétně 8,6 milionu. Více než 5 miliónů cizinců žije ve Velké Británii a Itálii, přes 4 milióny cizinců pak ve Španělsku a Francii. (Český statistický úřad, 2018)

4.3 Vývoj počtu žadatelů o azyl v České republice

V roce 2005 požádalo v České republice o azyl celkem 4 021 osob, což bylo ve srovnání s rokem 2004 o 26, 3% méně. V roce 2005 tak pokračoval trend poklesu počtu žadatelů o azyl, který započal po vstupu České republiky do Evropské unie. Ke snížení podílu na celkovém počtu žadatelů došlo i u hlavní zdrojové země žadatelů o azyl, kterou byla stejně jako v roce 2004 Ukrajina. Nejvýraznější změnou byl posun žadatelů z Indie na třetí pozici v roce 2005. Žadatelé o azyl ze Slovenské republiky se v roce 2005 stali druhou nejpočetnější skupinou. Výrazný propad byl zaznamenán u občanů Gruzie a Kyrgyzstánu. V roce 2005 se poprvé v první desítce umístila africká země, a to Nigérie. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2005, str. 75 – 77)

V roce 2006 Česká republika evidovala celkem 3 016 žadatelů o azyl, což bylo ve srovnání s rokem 2005 o 25 % méně. Trend poklesu počtu žadatelů o azyl započal po vstupu České republiky do Evropské unie. Azylovému vývoji v České republice v roce 2006 dominovaly dvě početné migrační vlny u občanů Kazachstánu a Egypta. Snížení podílu na celkovém počtu žadatelů naopak nastalo u Ukrajiny, dlouhodobě hlavní zdrojové země žadatelů o azyl v České republice. Převaha Ukrajiny nebyla ve srovnání s Egyptem, druhou nejpočetnější státní příslušností v roce 2006, však nikterak značná. Žadatelé o azyl z Kazachstánu se pak v roce 2006 stali třetí nejvýznamnější skupinou. Nezměněná zůstala pozice nejlidnatějšího afrického státu Nigérie, která byla devátou nejččetněji zastoupenou zemí původu žadatelů o azyl v roce 2005 i 2006. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2006, str. 94 – 97)

V roce 2007 Česká republika evidovala 1 878 nových žádostí o azyl, což ve srovnání s rokem 2006 znamenalo pokles o 38 %. Příznačným pro vývoj v roce 2007 bylo zvýšení počtu žadatelů z některých doposud méně významných zdrojových zemí, zejména z Turecka. Až do roku 2006 vývoj celkového počtu žádostí o mezinárodní ochranu v

České republice více méně korespondoval se situací v ostatních evropských zemích, v roce 2007 však byla situace odlišná. Zatímco v České republice se počet žádostí o mezinárodní ochranu nadále snižoval, Evropská unie jako celek zaznamenala naopak růst, který se týkal jen několika zemí Evropské unie a byl způsoben uprchlickou vlnou z Iráku. Nejčteněji zastoupenou zemí původu žadatelů o azyl v České republice byla v roce 2007, stejně jako v letech předchozích, Ukrajina. Zatímco ještě v roce 2005 dosáhl počet ukrajinských žadatelů 987, tak v roce 2006 poklesl na 571 osob a v roce 2007 Česká republika evidovala 293 žadatelů z Ukrajiny. Druhou nejvýznamnější zemí původu žadatelů o azyl se v roce 2007 stalo Turecko a třetí Mongolsko. Počet žádostí podávaných mongolskými občany dosáhl 160. Počty běloruských žadatelů o azyl byly dlouhodobě stabilní, když bylo každoročně evidováno zhruba 200 občanů Běloruska. Počet žadatelů o azyl z Vietnamu, který v roce 2007 představoval pátou nejvýznamnější zdrojovou zemi žadatelů, se snižoval. Zatímco ještě v roce 2005 bylo v České republice evidováno celkem 208 vietnamských žadatelů, v roce 2007 byl jejich počet poloviční a dosáhl 100 osob. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2007, str. 82 – 87)

Podíl České republiky na celkovém počtu žádostí o azyl podaných v zemích Evropské unie představoval v roce 2008 přibližně 0,7 %, což znamenalo osmnáctou pozici. V roce 2008 Česká republika evidovala celkem 1 656 žádostí o azyl, ve srovnání s rokem 2007 tedy pokles o 11,8 %. Nejčteněji zastoupenou zemí původu žadatelů o azyl byla v roce 2008 Ukrajina (321 žadatelů), Turecko (251 žadatelů) a Mongolsko (193 žadatelů). V České republice azyl získalo 157 žadatelů. Nevyšší počet azylů získali státní příslušníci Myanmaru (26 osob), Běloruska (19 osob) a Ruska (18 osob). Doplnkovou ochranu Ministerstvo vnitra České republiky udělilo 138 cizincům. Jednalo se o občany Kuby (61), Iráku (22), 17 osob bez státní příslušnosti a občany Běloruska (13 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2008, str. 2)

Podíl České republiky na celkovém počtu žádostí o azyl v zemích Evropské unie činil v roce 2009 přibližně 0,5 %, což opět znamenalo osmnáctou pozici. V průběhu roku 2009 Česká republika evidovala celkem 1 258 žádostí o azyl, což ve srovnání s rokem 2008 znamenalo pokles 24 %. Nejčteněji zastoupenou zemí původu žadatelů o azyl v České republice byla v roce 2009 Ukrajina (203 osob), dále pak Kazachstán (186 osob) a Mongolsko (159 osob). V České republice byl azyl udělen v 75 případech. Nevyšší počet

azylů získali státní příslušníci Myanmaru (21 osob), Ukrajiny (9 osob) a Vietnamu (8 osob). Doplnková ochrana byla udělena 28 cizincům, a to občanům Ruska (7 osob), Iráku (7 osob) a Kuby (5 osob). Prodloužení doplnkové ochrany získalo 139 osob. Jednalo se o státní příslušníky Iráku (41 osob), Běloruska (32 osob) a Kuby (26 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2009, str. 2)

V průběhu roku 2010 Česká republika evidovala celkem 833 žádostí o udělení azylu, což ve srovnání s rokem 2009 znamenalo pokles 33,8 %. Nejčastěji zastoupenou zemí původu žadatelů o azyl byla v roce 2010 Ukrajina (115 žadatelů), dále Mongolsko (96 žadatelů) a Bělorusko (56 žadatelů). Azyl byl udělen 125 osobám. Šlo o státní příslušníky Myanmaru (43 osob), Ruska (18 osob) a Ukrajiny (11 osob). Doplnková ochrana byla udělena 104 cizincům, a to státním příslušníkům Uzbekistánu (18 osob), Ruska (17 osob), Iráku (14 osob) a Kuby (11 osob). Prodloužení doplnkové ochrany bylo poskytnuto 155 občanům, a to Iráku (34 osob), Kuby (33 osob), dále Běloruska (27 osob) a Ruska (15 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010, str. 2)

Obrázek č. 2: Žadatelé o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2010-2020

Žadatelé o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2010-2020

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet žadatelů	833	756	753	707	1 156	1 525	1 478	1 450	1 701	1 922	1 164
Meziroční změna v %	-33,8	-9,2	-0,4	-6,1	63,5	31,9	-3,1	-1,9	17,3	13,0	-39,4

Zdroj: Ministerstvo vnitra

V roce 2011 v České republice o udělení azylu požádalo celkem 756 osob, což opět znamenalo meziroční snížení o 9,2 % a pokračování dlouhodobého trendu. Na rozdíl od předchozích let se však tempo poklesu zpomalilo. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů o azyl byly Ukrajina (152 žadatelů), Bělorusko (71 žadatelů), Rusko (47 žadatelů), Vietnam (46 žadatelů) a Mongolsko (41 žadatelů). Těchto pět státních příslušností podalo téměř polovinu všech žádostí. V České republice byl azyl udělen 113 občanům, a to státním příslušníkům Myanmaru (23 žadatelů, Ruska (18 žadatelů) a Uzbekistánu (15 žadatelů). Doplnková ochrana byla udělena 270 žadatelům, a to nejčastěji státním příslušníkům Kazachstánu (110 osob), osobám bez státní příslušnosti (53), občanům Běloruska (30 osob), Kuby (12 osob) a Sýrie (9 osob). Doplnková ochrana byla

prodloužena 188 občanům. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Iráku (44 osob), Běloruska (36 osob) a Uzbekistánu (23 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011, str. 3)

V roce 2012 v České republice požádalo o azyl celkem 753 osob, což bylo pouze o tři žádosti méně než v předchozím roce. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů o azyl byly Ukrajina (174 žadatelů), Sýrie (68 žadatelů), Bělorusko (54 žadatelů), pak Vietnam (54 žadatelů) a Rusko (40 žadatelů). Těchto pět státních příslušností podalo dohromady více než polovinu všech žádostí. V České republice byl azyl udělen 49 občanům, a to státním příslušníkům Běloruska (10 žadatelů), Uzbekistánu (8 žadatelů) a též Ukrajiny (7 žadatelů). Doplnková ochrana byla udělena 149 žadatelům, a to státním příslušníkům Běloruska (25 osob), Sýrie (22 osob), osobám bez státní příslušnosti (17), občanům Kuby (16 osob), Kazachstánu a Uzbekistánu (vždy 13 osob). Doplnková ochrana byla prodloužena 176 občanům, a to státním příslušníkům Běloruska (39 osob), dále Kuby (29 osob), Ruska (23 osoby), Iráku (21 osob) a rovněž osobám bez státní příslušnosti (14). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2012, str. 3 – 4)

V roce 2013 v České republice požádalo o udělení azylu celkem 707 osob, tedy o 46 méně než v předchozím roce. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů o azyl byly Ukrajina (146 žadatelů), Sýrie (69 žadatelů), Rusko (54 žadatelů), dále potom Vietnam (49 žadatelů) a Arménie (42 žadatelů). Těchto pět státních příslušností podalo dohromady více než polovinu všech žádostí, přičemž azyl byl udělen 95 občanům, a to nejčastěji státním příslušníkům Myanmaru (29 žadatelů), Ruska (12 žadatelů), Ukrajiny (9 žadatelů), Běloruska (8 žadatelů) a Arménie (7 žadatelů). Doplnkovou ochranu ministerstvo vnitra udělilo 256 žadatelům. Tato forma ochrany byla nejčastěji udělena státním příslušníkům Sýrie (98 osob), Běloruska (68 osob), Kuby (30 osob), dále následovaly osoby bez státní příslušnosti (11) a státní příslušníci Iráku (13 osob). Doplnková ochrana byla prodloužena ve 201 případech. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2013, str. 3 – 4)

V roce 2014 v České republice požádalo o udělení azylu celkem 1 156 osob, tedy o 449 čili 63,5 % žádostí více než v předchozím roce. Poprvé od vstupu České republiky do Evropské unie tak byl zaznamenán nárůst počtu žadatelů. Hlavními zdrojovými zeměmi

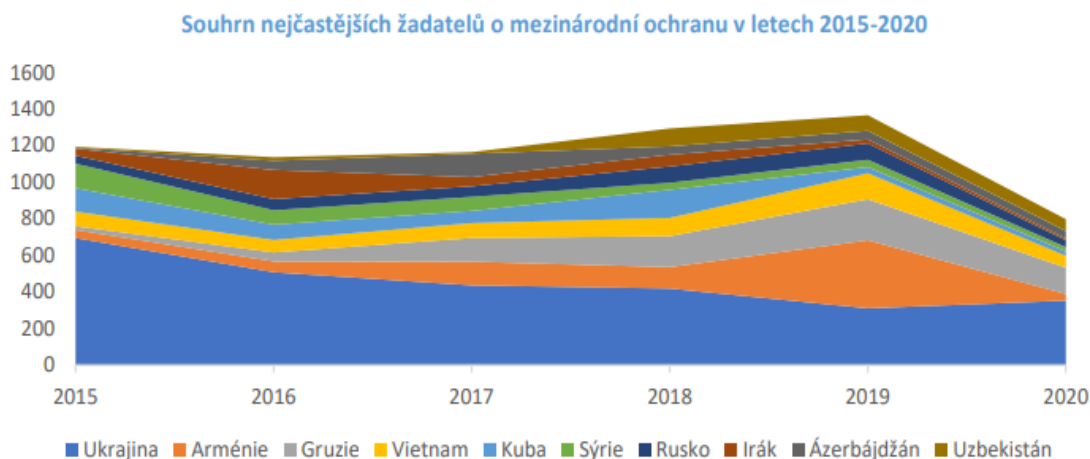
žadatelů byly Ukrajina (515 žadatelů), Sýrie (108 žadatelů), Vietnam (64 žadatelů), Rusko (43 žadatelů), a Kuba (42 žadatelů). V České republice byl azyl udělen v 82 případech, a to nejčastěji občanům Ukrajiny, ve 25 případech. Dále získalo azyl 7 státních příslušníků Ruska, a po 6 azylech státní příslušníci Myanmaru, Běloruska a Číny. Doplnková ochrana byla udělena 294 žadatelům, a to nejčastěji státním příslušníkům Ukrajiny (119 osob), Sýrie (71 osob), Kubu (28 osob), Běloruska (20 osob) a 16 osobám bez státní příslušnosti. Doplnková ochrana byla prodloužena ve 478 případech. Nejčastěji se jednalo o občany Kazachstánu (109 osob), Sýrie (82 osob), Běloruska (76 osob), osobám bez státní příslušnosti (66 osob) a Kubu (29 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014, str. 3)

V roce 2015 v České republice požádalo o udělení azylu celkem 1 525 osob, což opět znamenalo meziroční nárůst, tentokrát o 369 čili 31, 9 % žádostí. Hlavní zdrojové země žadatelů byly Ukrajina (694 žadatelů), Sýrie (134 žadatelů), Kuba (128 žadatelů) a Vietnam (81 žadatelů), přičemž azyl byl udělen v 71 případech. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Sýrie, a to ve 29 případech. Dále získalo azyl 7 státních příslušníků Ukrajiny, 6 občanů Moldavska, a vždy 4 státní příslušníci Arménie, Běloruska a Iráku. Doplnková ochrana byla udělena 399 žadatelům, a to nejčastěji státním příslušníkům Ukrajiny (174 osob), Sýrie (101 osob) a Kubu (53 osob). Dále byla tato ochrana prodloužena 329 občanům. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Sýrie (68 osob), následně Běloruska (63 osob), Iráku (36 osob) a rovněž Kubu (31 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015, str. 3)

V roce 2016 v České republice požádalo o udělení azylu celkem 1 478 osob, což po dvou letech růstu znamenalo pokles, a to o 47 žádostí. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů o azyl byly Ukrajina (507 žadatelů), Irák (158 žadatelů), Kuba (85 žadatelů), Sýrie (78 žadatelů) a Čína (68 žadatelů). Azyl byl udělen 148 občanům, nejčastěji pak státním příslušníkům Iráku (101 občanů), dále získalo azyl vždy 5 státních příslušníků Afghánistánu, Ázerbájdžánu, Sýrie, Turkmenistánu a Ukrajiny, 4 státní příslušníci Ruska, vždy 3 státní příslušníci Arménie a Kyrgyzstánu, vždy 2 státní příslušníci Myanmaru, Somálska a Zimbabwe a vždy 1 státní příslušník Běloruska, Demokratické republiky Kongo, Etiopie, Mongolska, Srí Lanky a Uzbekistánu. Doplnková ochrana byla udělena 302 žadatelům, a to nejčastěji státním příslušníkům Sýrie (88 osob), Iráku (49 osob) a Ukrajiny (46 osob). Doplnková ochrana byla prodloužena 516 občanům. Nejčastěji se

jednalo o státní příslušníky Kazachstánu (110 osob), dále Sýrie (95 osob) a Běloruska (81 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2016, str. 3)

Obrázek č. 3: Souhrn nejčastějších žadatelů o mezinárodní ochranu v letech 2015-2020

Zdroj: Ministerstvo vnitra

V roce 2017 v České republice požádalo o azyl celkem 1 450 osob, což byl jen mírný pokles ve srovnání s rokem 2016. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů byly Ukrajina (435 občanů), Arménie (129 občanů), Gruzie (129 občanů), dále Ázerbájdžán (127 občanů), Vietnam (82 občanů), Sýrie (76 občanů), Kuba (68 občanů), pak Rusko (57 občanů), Irák (52 občanů), Kazachstán (38 občanů) a Turecko (32 občanů). Azyl byl udělen 29 občanům. Šlo o státní příslušníky Ukrajiny (8 občanů), Myanmaru (4 občané) a následně vždy 3 občané Ázerbájdžánu, Sýrie a Turecka, 2 občané Běloruska a Ruska a po jednom občanovi Egypta, Etiopie, Iráku a Maroka. Doplnková ochrana udělena byla 118 žadatelům. Šlo o občany (34 osob), Ukrajiny (25 osob) a Iráku (13 osob). Doplnková ochrana byla prodloužena 393 občanům. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Sýrie (143 osob), Ukrajiny (179 osob), o 33 osob bez státní příslušnosti, dále o státní příslušníky Ruska (32 osob), Běloruska (25 osob) a Iráku (25 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2017, str. 3)

V roce 2018 se celkový počet žádostí o azyl meziročně zvýšil o 17,3 %, když bylo podáno celkem 1701 žádostí. Po dvou letech poklesu tak došlo k opětovnému nárůstu, a to

na úroveň naposledy zaznamenanou v roce 2008. Ve srovnání s hlavními cílovými zeměmi v rámci Evropské unie Česká republika registruje nejen výrazně méně žadatelů o azyl, ale odlišná je i jejich skladba. Na prvních dvou místech jsou i nadále občané Ukrajiny a Gruzie, nicméně významnou skupinu žadatelů tvořili občané Kuby, u kterých byl zaznamenán výrazný nárůst, a stejný trend byl zjištěn i u občanů Arménie. Četné byly případy, kdy podání žádosti o azyl je pouze snahou o legalizaci pobytu poté, co byla osoba zadržena bez platného pobytového oprávnění. V roce 2018 tak učinilo celkem 216 cizinců ze třetích zemí, přičemž nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Gruzie, Ukrajiny, Uzbekistánu, Ázerbájdžánu a Iráku. V roce 2018 v České republice požádalo o azyl celkem 1 701 osob, přičemž hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů byly Ukrajina (418 osob), Gruzie (169 osob), Kuba (154 osob), Arménie (117 osob), Vietnam (100 osob) a Uzbekistán (98 osob). Azyl byl udělen 47 občanům, nejčastěji státním příslušníkům Číny (8), Sýrie (6), Ukrajiny (6) a Myanmaru (5). Doplnková ochrana byla udělena 118 žadatelům, nejčastěji občanům Sýrie (52), Iráku (32 osob) a Ukrajiny (12 osob). (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2018, str. 3 – 6)

V roce 2019 pokračoval rostoucí trend v oblasti podávání žádostí o azyl, když již druhý rok po sobě došlo k nárůstu počtu žadatelů. Česká republika evidovala celkem 1 922 žádostí o azyl, což představovalo zvýšení o 13 %. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů byly Arménie (372 žadatelů), Ukrajina (311 žadatelů), Gruzie (224 žadatelů), Vietnam (143 žadatelů) a Kazachstán (109 žadatelů). Azyl byl udělen 61 občanům, a to nejčastěji státním příslušníkům Ruska (26 občanů). Doplnková ochrana byla udělena 86 občanům, a to nejčastěji občanům Sýrie (22), Libye (11) a Ukrajiny (10). V roce 2019 byl charakteristický zvýšený počet žádostí od arménských žadatelů, u kterých pokračoval trend započatý již v předchozím roce. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2019, str. 4 – 6).

V roce 2020 byl klesající trend v oblasti podávání žádostí o azyl. Česká republika evidovala celkem 1 164 žádostí o azyl, což představovalo snížení o 39,4 %. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů byly Ukrajina (351 žadatelů), Gruzie (144 žadatelů), Běloruska (65 žadatelů) a Vietnamu (65 žadatelů). Azyl byl udělen 42 občanům, a to nejčastěji státním příslušníkům Ruska (19 občanů). Doplnková ochrana byla udělena 72 občanům, a to nejčastěji občanům Sýrie (24), Ukrajiny (11) a Libye (9). Stále platí, že

Česká republika registruje méně žadatelů o mezinárodní ochranu než většina ostatních členských zemí Evropské unie a struktura žadatelů co do jejich státní příslušnosti je rovněž odlišná. V roce 2020 byl charakteristický snížený počet žádostí ve srovnání s předchozími lety. (Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2020, str. 4 – 6)

4.4 Vývoj názorů občanů České republiky na cizince

Reprezentativní výzkumy názorů občanů České republiky na cizince průběžně zkoumá Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu Akademie věd České republiky, které v tomto ohledu nabízí časovou řadu let 2008 až 2018.

V roce 2008 bylo zjištěno, že téměř 90 % občanů souhlasí, aby cizinci u nás měli mít možnost dlouhodobě pobývat, ovšem 80 % si myslí, že by toto právo mělo být omezeno nějakými podmínkami. Naproti tomu 8 % vyjádřilo mínění, že by cizinci vůbec neměli mít možnost zde dlouhodobě pobývat. S tím, zda by mělo být každému, kdo o to má zájem, umožněno usadit se natrvalo v České republice, souhlasilo pouze 42 % občanů, zatímco 51 % to odmítla. U obou uvedených dotazů však byla patrná tendence rostoucí otevřenosti české populace vůči přítomnosti cizinců. Stejná tendence se ukázala i v případě otázky, zda by Česká republika měla přijímat uprchlíky. Více než tři čtvrtiny respondentů vyjádřily názor, že Česká republika by měla přijímat uprchlíky, ovšem jen některé. V porovnání s rokem 2005 mírně poklesl podíl těch, kdo si myslí, že by Česká republika vůbec neměla přijímat uprchlíky. Dále bylo zjištěno, že 95 % lidí soudí, že by se cizinci žijící v České republice měli v nějaké míře přizpůsobovat našim životním zvyklostem, přičemž více než dvě třetiny zastávají názor, že by se jim měli přizpůsobit co možná nejvíce. Naopak mínění, že by cizinci měli mít možnost žít zde podle vlastních životních zvyklostí, vyjádřily jen 4 %. Ve srovnání s minulostí byl zaznamenán zřetelný vzestup podílu těch, co si myslí, že by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobovat našim životním zvyklostem. Rovněž stále převažovalo mínění, že cizinci jiných národností představují problém v rámci celého státu (58 %), nad názorem opačným (30 %). V porovnání s lety 2003 i 2005 však byl vidět zřetelný pokles prvního z uvedených názorů, což korespondovalo s trendem postupující akceptace přítomnosti cizinců u nás, která výrazně narostla po roce 1989 i následně po roce 2004. Je zajímavé, že podíl těch, kteří cizince označili za problém, činil pouze čtvrtinu. Negativnější hodnocení v rámci celé České republiky bylo patrně z velké části projekcí nikoli osobní, ale zprostředkované zkušenosti,

kteřou lidem poskytují především média a která je obvykle negativně laděná. Zaměstnávání cizinců schválilo 68 % občanů, 25 % vyjádřilo opačný postoj. Většina občanů se však klonila k názoru, že cizí levná pracovní síla ohrožuje současné zaměstnávání českých občanů a že zaměstnávání cizinců by se mělo omezit v oblastech s vysokou nezaměstnaností. Obdobně převažovalo i mínění, že cizinci by se měli zaměstnávat jen v profesích, o které čeští uchazeči o práci nemají zájem. Čeští občané se dále spíše přiklánějí k tomu, že by při přijímání do práce neměli být upřednostňováni cizinci ze zemí Evropské unie. (CVVM, 2008, str. 1 – 5)

V roce 2010 bylo zjištěno, že polovina respondentů soudí, že v České republice žije příliš mnoho cizinců. Že je cizinců u nás přiměřeně, si myslelo jen 39 % dotázaných a 2 % občanů se domnívala, že u nás pobývá příliš málo cizinců. Ve srovnání s rokem 2009 se podíl těch, kdo množství cizinců u nás považují za přílišné, snížil o sedm procentních bodů a naopak podíl lidí hodnotících množství cizinců jako přiměřené o šest procentních bodů vzrostl. To, že cizinci by měli mít možnost dlouhodobě pobývat na území České republiky za určitých podmínek, tvrdilo 78 % respondentů a desetina tvrdila, že by to mohlo být bez omezení. Podle 9 % občanů by cizincům nemělo být vůbec umožněno dlouhodobě u nás pobývat. Mírná nadpoloviční většina nesouhlasí s tím, že by mělo být umožněno usadit se v České republice každému, kdo o to projeví zájem. Naopak souhlas vyjádřily zhruba dvě pětiny oslovených. Oproti roku 2008 se podíl souhlasu s trvalým usazováním cizinců zvýšil o sedm procentních bodů. Tím se postoje české veřejnosti v této otázce vrátily do podoby, kterou měly v roce 2008. Co se týče přijímání uprchlíků, Česká republika by podle 63 % občanů měla přijímat jen některé, podle 23 % by neměla přijímat žádné uprchlíky a 7 % občanů má za to, že bychom měli přijmout všechny uprchlíky. Oproti rokům 2008 a 2009 poněkud narostl podíl těch, kdo si myslí, že by Česká republika vůbec neměla přijímat uprchlíky. Na otázku, do jaké míry by se měli cizinci žijící u nás přizpůsobit našim životním zvyklostem, odpovědělo 63 % dotázaných, že co nejvíce, 32 % občanů soudí, že pouze částečně, a 3 % by umožnila cizincům žít zde zcela podle jejich zvyklostí. 60 % lidí se domnívá, že cizinci představují problém v rámci České republiky, 31 % se domnívá, že nikoli. 49 % dotázaných však v cizincích v místě svého bydliště problém nevidí, ale opak tvrdí 27 % respondentů. Podíl lidí považujících cizince za problém v místě svého bydliště se v průběhu předchozích pěti let statisticky významně neměnil. Obrácený poměr postojů k cizincům v místě bydliště může napovídat, že v každodenním životě občané nepocítují ve spožití s cizinci napětí. Obecně pak platí, vůči příchodu a pobývání cizinců v zemi jsou spíš méně nakloněni lidé starší 60 let a také ti,

kdo svou životní úroveň považují za spíše nižší nebo nízkou. (CVVM, 2010, str. 1 – 5)

Rovněž v roce 2011 bylo zjištěno, že polovina respondentů soudí, že v České republice žije příliš mnoho cizinců. Že je cizinců přiměřeně, si myslí 40 % dotázaných a jen 3 % občanů se domnívala, že u nás pobývá příliš málo cizinců. Mínění české veřejnosti se tedy v tomto ohledu statisticky významně nezměnilo. To, že by cizinci měli mít možnost dlouhodobě pobývat na území České republiky, schvalovalo v daném roce 79 % občanů, ale jen za určitých podmínek, 8 % uvedlo, že bez omezení, a podle 10 % občanů by cizincům nemělo být vůbec umožněno dlouhodobě u nás pobývat, tedy opět žádný výrazný meziroční rozdíl. Souhlas s neomezeným pobýváním cizinců v zemi se zvyšuje se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně domácnosti respondenta. S tím, že by mělo být umožněno usadit se v České republice každému, kdo o to projeví zájem, mírná nadpoloviční většina dotázaných nesouhlasí a naopak souhlas vyjádřily dvě pětiny. Podobně jako u přijímání cizinců obecně by Česká republika podle většiny dotázaných (64 %) měla přijímat jen některé uprchlíky, podle 23 % by neměla přijímat žádné uprchlíky a pouze 6 % občanů si myslelo, že by naše republika měla přijmout všechny uprchlíky. Jako nepřijatelnější důvody pro přijímání cizinců k dlouhodobému pobytu v České republice se ukázalo studium v České republice (87 % respondentů) a sloučení rodiny (83 %). 72 % občanů souhlasí i s přijímáním imigrantů z důvodu humanitární ochrany a 55 % pro poskytnutí azylu. Naopak mírně převažující nesouhlas šetření zaznamenalo v případě pobytu imigrantů za účelem zaměstnání (45 % souhlasí, 50 % nesouhlasí) nebo podnikání (44 % souhlasí, 49 % nesouhlasí). Jako nejméně přijatelný důvod pro přijímání imigrantů je jejich přání se zde usadit, s čímž souhlas vyjádřilo 39 % dotázaných, zatímco 53 % bylo proti. Oproti roku 2009 došlo k mírnému nárůstu podílu souhlasících s přijímáním cizinců za účelem sloučení rodiny a usídlení, naopak poklesla ochota přijímat imigranty za účelem práce. (CVVM, 2011, str. 1 – 4)

V roce 2012 na otázku, do jaké míry by se měli cizinci žijící u nás přizpůsobit našim životním zvyklostem, odpovědělo 58 % občanů, že co nejvíce, 36 % občanů soudí, že by cizinci měli přizpůsobit své zvyklosti těm našim alespoň částečně, a pouze 5 % je pro variantu umožnit cizincům žít zde zcela podle jejich zvyklostí. Toto mínění je dlouhodobě stabilní. K úplnému přizpůsobení se cizinců se častěji přikláněli lidé starší šedesáti let, lidé s horší životní úrovní a lidé preferující levici. Ekonomicky aktivní, a také pravicově orientovaní lidé se významněji přikláněli k tomu, že cizinci by se měli přizpůsobit našim zvyklostem pouze částečně. Ti, kteří mají mezi svými přáteli cizince,

který žije v České republice, jsou vůči zachování jejich původního životního stylu o něco vstřícnější než ti, kteří známé mezi cizinci nemají. Pro to, aby člověk nebyl v České republice vnímán jako cizinec, se respondenti nejčastěji vyslovovali pro zvládnutí českého jazyka (95 % dotázaných) a 83 % považuje za důležité, aby dotyčný pracoval v České republice. Znalost české kultury i získání českého státního občanství požadovalo shodně 59 % občanů. Světlá barva pleti je velmi důležitá nebo poměrně důležitá pro splynutí se společností podle 37 % obyvatel. Mezi méně důležité aspekty také patří vlastnictví nemovitosti v České republice (43 %) a sňatek s Čechem nebo Češkou (44 %). Ani v tomto ohledu nedošlo od roku 2009 k žádným významnějším změnám. (CVVM, 2012, str. 1 – 3)

V roce 2013 bylo zjištěno, že na otázku, do jaké míry by se měli cizinci žijící zde přizpůsobit našim životním zvyklostem, odpovědělo 62 % občanů, že co nejvíce, dalších 32 % občanů soudilo, že by cizinci měli přizpůsobit své zvyklosti našim alespoň částečně, a 5 % se vyslovilo pro variantu, že by cizinci měli mít možnost žít zde zcela podle jejich zvyklostí. Situace se oproti předcházejícím šetřením od roku 2003 tedy nijak výrazněji nemění, což platilo i pro názory v závislosti na životní úrovni nebo vzdělání respondentů. Opět se potvrdilo, že ti, kteří mají mezi svými přáteli cizince, který žije v České republice, jsou vůči cizincům o něco vstřícnější než ti, kteří známé mezi cizinci nemají. Pro to, aby člověk nebyl v České republice vnímán jako cizinec, bylo respondenty opět požadováno nejčastěji zvládnutí českého jazyka (93 % občanů), zaměstnání v České republice (82 %), české státní občanství (60 %) nebo znalost české historie a kultury (59 %). Nejméně důležitá byla opět světlá barva pleti, kterou požadovalo 36 % obyvatel. Mezi méně důležité aspekty patřilo i vlastnictví nemovitosti v České republice (42 %) a sňatek s Čechem nebo Češkou (44 %). Vysokoškolsky vzdělaní občané přikládali častěji malou nebo žádnou důležitost státnímu občanství a svatbě s Čechem nebo Češkou než ostatní vzdělanostní skupiny. Občané, kteří deklarovali svou životní úroveň jako špatnou, považovali více než ostatní za důležité, aby cizinci uměli hovořit česky, aby pracovali a uzavřeli zde sňatek. Občané, kteří mají mezi svými přáteli cizince, považovali častěji většinu těchto aspektů za málo důležitou než ti, kteří v okruhu svých přátel cizince nemají. (CVVM, 2013, str. 1 – 3)

V roce 2014 bylo zjištěno, že 63 % zastávalo názor, že cizinci by se měli přizpůsobit našim zvyklostem co nejvíce. O nutnosti částečného přizpůsobení se cizinců bylo přesvědčeno 32 % občanů a 4 % mínila, že cizinci by měli mít možnost žít zcela

podle svých zvyklostí. Po celou dobu sledování, tedy od roku 2003, má nejnižší podporu myšlenka, že by cizinci měli mít možnost žít zcela podle svých životních zvyklostí. Nejdůležitější podmínkou pro to, aby imigrant nebyl vnímán jako cizinec, bylo stejně jako v předchozích letech umět hovořit česky (96 % občanů), dále pracovat (83 %), znát českou historii a kulturu (65 %) a mít české státní občanství (61 %). Dále 52 % občanů také zmínilo, že by zde měl žít alespoň 10 let, a 49 % bylo přesvědčeno, že by se měl účastnit společenského života v místě bydliště. Pro 42 % by v tomto ohledu byl důležitý sňatek s Českou nebo Čechem, pořízení nemovitosti pro 40 % a světlá barva pleti pro 38 %. V dlouhodobém srovnání můžeme zaznamenat změny ve vývoji některých okolností, které by měly napomoci imigrantovi v České republice k tomu, aby zde nebyl vnímán jako cizinec. Od roku 2009 se zvýšil počet občanů, kteří zastávají názor, že by dotyčný měl znát českou historii a kulturu (o 8 procentních bodů) a že by měl mít světlou barvu pleti (o 6 procentních bodů). V porovnání s rokem 2013 se zvýšilo zastoupení názoru, že je důležité, aby cizinci znali českou historii a kulturu, a to o 6 procentních bodů, a naopak stejně klesl podíl respondentů, kteří se tvrdí, že je důležité, aby se cizinec účastnil společenského života. (CVVM, 2014, str. 1 – 5)

V roce 2015 se šetření konalo v měsíci únoru, tedy ještě před eskalací uprchlické krize, přičemž bylo zjištěno, že 70 % občanů zastává názor, že cizinci by se měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem, 27 % tvrdilo, že jen částečně, a pouze 2 % lidí míní, že cizinci by měli mít možnost žít zcela podle svých zvyklostí. Z hlediska socioekonomických charakteristik platilo, že respondenti řadící se na škále politické orientace jednoznačně nalevo, častěji zastávali postoj, že by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem. Stejný názor také častěji deklarovali ti, kteří se neumí domluvit žádným cizím jazykem. Názor, že by se měli cizinci našim zvyklostem přizpůsobit aspoň částečně, se častěji objevil u mladých lidí do 29 let, studentů, respondentů, kteří se na politické škále zařadili k pravému středu, a potenciálních voličů Strany zelených. V porovnání s přecházejícími výzkumy představují tyto výsledky dosud nejvyšší tlak na co největší přizpůsobení se cizinců našim zvyklostem od roku 2003, s jedinou výjimkou roku 2008, kdy byly výsledky srovnatelné. Dále bylo zjištěno, že názor, že cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality, vyjádřilo 66 % respondentů, a že zvyšují nezaměstnanost 65 %. Nesouhlas s těmito výroky vyjádřila pouze přibližně desetina dotázaných. 57 % českých občanů se domnívá, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice znamenají zdravotní riziko. 42 % občanů souhlasilo s výrokem, že cizinci ohrožují náš způsob života, zatímco nesouhlas s ním vyjádřilo jen 23 % lidí. Převážná část

občanů naopak nesouhlasí s tím, že cizinci obohacují naši kulturu (souhlas 22 %, nesouhlas 46 %), že přispívají k řešení problému stárnoucí populace (souhlas 23 %, nesouhlas 39 %) a přispívají k rozvoji hospodářství (souhlas 16 %, nesouhlas 42 %). V porovnání s rokem 2014 respondenti častěji souhlasili s tím, že cizinci ohrožují náš způsob života. Současné však byl ve výzkumu zaznamenán nárůst podílu nesouhlasících v případě výroku, že cizinci zvyšují celkovou nezaměstnanost, ale i že cizinci obohacují naši vlastní kulturu a přispívají k rozvoji hospodářství. Vstřícnější postoj k cizincům mají sympatizanti pravice a také lidé ve věkové skupině 15 až 29 let, kteří jsou častěji přesvědčeni, že cizinci obohacují naši kulturu, přispívají k rozvoji hospodářství, nejsou příčinou nárůstu kriminality a neznamenaají ohrožení pro náš způsob života. (CVVM, 2015, str. 1 – 4)

V roce 2016 již mohly být názory respondentů ovlivněny aktuální uprchlickou krizí. Bylo zjištěno, že 55 % dotázaných považovalo cizince, kteří k nám přišli v posledních letech, za problém v rámci celé České republiky. Opačný názor vyjádřilo 35 % občanů. V místě svého bydliště pak cizince, kteří k nám přišli v posledních letech, za problém označilo 23 % respondentů, 49 % je za problém nepokládá a 20 % uvedlo, že v místě jejich bydliště žádní cizinci nežijí. Oproti výzkumu z října 2015 se podíly těch, kdo cizince považují za problém, významně snížily, a to v obou sledovaných rovinách. V případě celé České republiky se tento podíl snížil o 14 procentních bodů, tedy na úroveň let 2011 až 2013. V případě problému v místě bydliště došlo k poklesu podílu dotázaných přesvědčených, že zde cizinci způsobují problémy, o 12 procentních bodů a výsledek tak byl srovnatelný s výsledky let 2011 až 2014. Jako problém častěji vnímali občany jiných národností v rámci celé České republiky nekvalifikovaní dělníci a voliči KSČM. Méně často tyto cizince za problém v rámci celé České republiky označovali studenti, Pražané a voliči ODS. V hodnocení problémovosti cizinců v místě bydliště se objevil rozdíl mezi Čechami a Moravou, když obyvatelé Čech častěji uváděli, že cizinci nepředstavují problém, zatímco na Moravě se namísto toho více objevovala varianta, že žádní cizinci v daném místě nežijí. Obyvatelé Prahy pak častěji uvedli, že cizinci v místě jejich bydliště problém nepředstavují. Za problematrické naopak cizince v místě bydliště častěji označili obyvatelé měst od 30 do 80 tisíce obyvatel. To, že cizinci znamenají zdravotní riziko, si myslelo 69 % respondentů, že jsou příčinou nárůstu kriminality 66 % a že zvyšují nezaměstnanost 58 %. Nesouhlas s těmito výroky vyjádřila pouze přibližně desetina dotázaných. 53 % občanů se také domnívalo, že cizinci zde dlouhodobě žijící ohrožují náš způsob života. Většina občanů nesouhlasila s tím, že cizinci obohacují naši kulturu (souhlas 17 %, nesouhlas 52 %), že přispívají k řešení problému stárnoucí populace

(souhlas 17 %, nesouhlas 41 %), že přispívají k rozvoji hospodářství (souhlas 16 %, nesouhlas 44 %). V porovnání s rokem 2015 došlo u řady zkoumaných postojů k cizincům k výraznějším změnám. Lidé častěji souhlasili s tím, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice znamenají zdravotní riziko a že ohrožují náš způsob života. (CVVM, 2016, str. 1 – 5)

V roce 2017 stále většina české veřejnosti (64 %) považovala cizince za problém pro Českou republiku jako celek, zatímco v místě jejich bydliště byl podíl těchto lidí – tak jako dříve – značně nižší (25 %). 28 % cizince nepokládalo za problém pro Českou republiku a 43 % tvrdilo, že v místě jejich bydliště nepředstavují problém. Vnímání cizinců jako problému souviselo i s otevřeností dotázaného k možnostem dlouhodobého pobytu cizinců. Stejně tak lidé vnímající cizince jako problém se častěji přikláněli k názoru, že cizinci se mají přizpůsobit našim zvyklostem. Oproti šetření z roku 2016 se zvýšil podíl respondentů, kteří považují nově příchozí cizince za problém v rámci České republiky, naopak v případě vnímání nově příchozích cizinců přímo do místa bydliště respondenta nedošlo k významnějším změnám. Nejvyšší míru souhlasu (67 %) vyjádřili dotázaní s tím, že cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality. S významnou převahou pak česká veřejnost zastává názor, že tito cizinci jsou zdravotním rizikem pro Českou republiku (64 %). 49 % občanů označilo cizince za ohrožení českého způsobu života. 46 % občanů se domnívalo, že cizinci jsou zdrojem nezaměstnanosti. Naopak pouhých 17 % dotázaných souhlasilo s tím, že cizinci přispívají k řešení stárnoucí populace a k rozvoji hospodářství. Jen 16 % občanů se domnívalo, že cizinci jsou obohacením pro naši vlastní kulturu. Z dlouhodobého hlediska je zřejmé, že k výrazným změnám v názorovém rozložení došlo především v případě vnímání cizinců dlouhodobě žijících v České republice jako ohrožení našeho způsobu života, kde rostl podíl souhlasných odpovědí od 33 % v roce 2014 po 49 % v roce 2017. Naopak sestupnou tendenci od roku 2014 má podíl respondentů, kteří si myslí, že tito cizinci zvyšují celkovou nezaměstnanost, kde rozdíl činí 24 procentních bodů. Co se týče vnímání cizinců jako příčiny nárůstu kriminality, nejvíce souhlasných odpovědí bylo zaznamenáno v březnu 2009, a to 74 % ve srovnání s 67 % v roce 2017. (CVVM, 2017, str. 1 – 5)

V roce 2018 pak 58 % české veřejnosti považovalo cizince za problém pro Českou republiku jako celek, zatímco v místě jejich bydliště stejný názor deklarovalo jen 26 %. 23 % respondentů deklarovalo, že v místě jejich bydliště cizinci nežijí. Vyšší podíl deklarovaných problémů s cizinci v místě bydliště byl zaznamenán v kraji Ústeckém,

Plzeňském a na Vysočině, nižší byl naopak v kraji Zlínském. Lidé vnímající cizince jako problém se častěji přiklání k názoru, že cizinci se mají co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem. Opět bylo zjištěno, že nejvyšší míru souhlasu (64 %) vyjadřují dotázaní s tím, že cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality, že jsou zdravotním rizikem (62 %). 46 % dotázaných považuje cizince za ohrožení jejich způsobu života, 41 % respondentů se domnívá, že cizinci jsou příčinou růstu nezaměstnanosti. Naopak jen 20 % dotázaných souhlasilo s tím, že cizinci přispívají jak k řešení stárnoucí populace, tak k rozvoji hospodářství. Jen 18 % se domnívalo, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice jsou obohacením pro naši kulturu, nicméně 51 % s tím nesouhlasí. V porovnání s rokem 2018 se o 7 % snížil podíl těch, kteří nesouhlasí s výrokem, že cizinci přispívají k rozvoji hospodářství na 32 %, což je aktuálně nejnižší hodnota od počátku sledování v roce 2009. Mírné snížení nesouhlasu (o 5 %) bylo zaznamenáno u výroku, že cizinci dlouhodobě pobývající v ČR přispívají k řešení problému stárnoucí populace a paralelně s tím došlo k nárůstu (o 6 %) odpovědi „ani souhlas, ani nesouhlas“ na dosud maximální hodnotu 32 %. U ostatních výroků se oproti loňskému šetření výsledky statisticky významně nezměnily. (CVVM, 2018, str. 1 – 5)

V roce 2019 pak 53 % české veřejnosti považovalo cizince za problém pro Českou republiku jako celek, zatímco v místě jejich bydliště stejný názor deklarovalo jen 24 %. 20 % respondentů deklarovalo, že v místě jejich bydliště cizinci nežijí. Vyšší podíl deklarovaných problémů s cizinci v místě bydliště byl zaznamenán v kraji Plzeňském, Olomouckém a taky mezi obyvateli Prahy. Lidé vnímající cizince jako problém se častěji přiklání k názoru, že cizinci se mají co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem. Bylo zjištěno, že nejvyšší míru souhlasu (63 %) vyjadřují dotázaní s tím, že jsou zdravotním rizikem a příčinou nárůstu kriminality (57 %). 44 % dotázaných považuje cizince za ohrožení jejich způsobu života, 34 % respondentů se domnívá, že cizinci jsou příčinou růstu nezaměstnanosti. Naopak jen 25 % dotázaných souhlasilo s tím, že cizinci přispívají jak k řešení stárnoucí populace, tak k rozvoji hospodářství. Jen 20 % se domnívalo, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice jsou obohacením pro naši kulturu a téměř polovina (48 %) s tím nesouhlasí. Názor dotázaných, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice jsou příčinou nárůstu kriminality, je od roku 2012 stabilní, když a souhlas s ním v průměru vyjadřují dvě třetiny dotázaných. Souhlas respondentů s tím, že tito cizinci znamenají zdravotní riziko, byl nejvyšší v roce 2009 (71 %), v letech 2011 až 2015 se pohyboval stabilně okolo 56 % dotázaných, ale v roce 2016 podíl souhlasících výrazně vzrostl, a to o 12 procentních bodů, ale v roce 2017 podíl opět poklesl a klesá dál. V

případě vnímání cizinců jako ohrožení našeho způsobu života se souhlas dotázaných v letech 2009 až 2014 průměrně pohyboval okolo jedné třetiny, ale v letech 2015 a 2016 došlo k výraznému nárůstu souhlasu celkem o 20 procentních bodů. Souhlas s názorem, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice zvyšují celkovou nezaměstnanost, od roku 2009 do 2018 poklesl z nejvyšší hodnoty 72 % na nejnižší hodnotu 41 %, nicméně v průběhu času docházelo k mírným výkyvům. Podíl dotázaných, kteří souhlasí, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice přispívají k rozvoji hospodářství, zůstává po celou dobu relativně stabilní, a to okolo 20 %. U výroků, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice přispívají k řešení problému stárnutí populace a že obohacují naši vlastní kulturu, lze pozorovat podobný vývoj, kdy podíl souhlasících byl v letech 2009 až 2015 stabilní, a to okolo čtvrtiny souhlasících, ale v roce 2016 došlo k významnému snížení na 17 % souhlasících, a tento podíl se v dalších dvou výzkumech ustálil. Naopak v případě názoru, že cizinci obohacují naši kulturu, lze pozorovat v letech 2016 až 2018 nadpoloviční podíl nesouhlasících. (CVVM, 2019, str. 1 – 5) Lze se domnívat, že zde máme co do činění s vnímáním důsledků uprchlické krize let 2015 a 2016.

5 Závěr

Cílem předložené práce bylo zpracovat statistické údaje a zhodnotit podmínky pobytu cizinců na území České republiky. Dalším cílem pak bylo zjistit důvody migrace a pobytu nejpočetnějších skupin cizinců na území České republiky, porovnat současnou situaci se situací v minulosti předchozími lety a popsat sociální integraci cizinců. Na závěr lze zopakovat především následující konstatování a zjištění.

V Českých zemích nikdy nežila homogenní společnost jen jednoho etnika. Od třináctého století představovali z etnického hlediska nejvýznamnější menšinový, nicméně relativně početný segment Němci, zatímco z hlediska náboženského byli tou nejvýznamnější menšinou židé. Soužití Čechů, Němců a židů na území Českých zemí skončilo tragicky vinou německého nacismu. České země se tak staly na dobu více než čtyř desítek let výrazně etnicky homogenními. Na teritorium Českých zemí, zejména do pohraničí, však přicházeli lidé ze Slovenska, mezi nimi také Romové a Maďaři, přičemž Romové se stali nejpočetnější národnostní menšinou současnosti.

Cizinci do České republiky začali přicházet až po pádu komunistického režimu, přičemž ve větším měřítku se tak dělo a děje až od počátku tohoto století. Vývoj zahraniční pracovní migrace v České republice je spojen s celkovým ekonomickým vývojem a vývojem na trhu práce. Z hlediska migrační a integrační politiky je možné vývoj v České republice rozdělit do těchto etap: 1993 až 1996, 1997 až 1999 a od roku 1999 do současnosti. První fáze se vyznačovala celem liberálním přístupem k příchodu cizinců na území České republiky, cizinci žádající o povolení k zaměstnání byli většinou nájímáni na taková pracovní místa, která domácí obyvatelstvo odmítalo obsazovat a neprojevovaly se ani žádné výraznější tendence k integraci cizinců do společnosti a na trhu práce. Pro druhé období je charakteristická řada dílčích opatření, která zpřísnila podmínky pobytu a zaměstnání cizinců na území České republiky, přičemž tento obrat byl podmíněn postupně rostoucí nezaměstnaností a snahou vyhovět požadavkům souvisejícím s přístupovým procesem k Evropské unii. V České republice se tehdy objevovali i imigranti a uprchlíci v souvislosti se změnami a válkami na území bývalé Jugoslávie. Pro zatím poslední období vývoje migrační a integrační politiky v České republice je typický koncepční přístup vlád k řešení otázek pobytu cizinců na území státu a jejich ekonomických aktivit. Poprvé od vzniku České republiky začala být podporována trvalá pracovní migrace a současně zahraniční pracovní migrace přestala být jen otázkou

pomocných a málo kvalifikovaných pracovních sil. Charakter tohoto období představuje mimo jiné i důsledek uvědomění si možných negativních následků demografického vývoje. Svou roli však hraje rovněž nedostatek domácí pracovní síly a nízká atraktivita některých pracovních míst pro domácí pracovníky.

Nárůst počtu obyvatel na českém území je od počátku tohoto století zapříčiněn v podstatě pouze migrací. Občané tzv. třetích zemí zatím tvoří jen velmi malou část obyvatelstva České republiky, současně však zaujímají větší podíl než v Polsku, na Slovensku či v Maďarsku. Česká republika je konfrontována s problémem masového přistěhovalectví motivovaného ekonomickými důvody. Růst počtu cizinců na území České republiky nezastavila ani ekonomická recese, což dokazuje, že Česká republika se ve vztahu k migraci změnila ze země tranzitní na zemi cílovou. K celkovému počtu cizinců, který se průběžně zvyšuje, je pak nutné přičíst též neohlášené imigranty, které též přivádí zájem o práci. Podle různých odhadů se na území České republiky na konci minulého desetiletí pohybovalo nejméně 17 tisíc, ale možná až 400 tisíc nelegálních imigrantů. Předpokládá se však, že patrně kopíruje národnostní strukturu legálních imigrantů, hledajících na území České republiky obživu, mezi nimiž dominují Ukrajinci a Vietnamci. Významným milníkem z hlediska imigrace na území České republiky byl rok 2004. Tehdejší otevření českého pracovního trhu bylo provázeno obavami z růstu nezaměstnanosti, ovšem k tomu nedošlo. Přes tuto veskrze pozitivní zkušenost s vlivem cizinců na situaci na trhu práce v České republice panovala stejná obava i v souvislosti s nástupem finanční a ekonomické krize v letech 2008 a 2009. Vliv pracujících cizinců nejen na situaci na trhu práce, ale obecněji na ekonomiku hostitelské země je pozitivní.

Za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice, a to jak na úrovni legislativně-koncepční a analytické, tak i na úrovni realizační je odpovědné Ministerstvo vnitra České republiky a v jeho rámci za tuto oblast zodpovídá odbor azylové a migrační politiky. Česká republika v oblasti migrační a azylové politiky klade důraz na bezpečnostní aspekty, které představují průřezový prvek Strategie migrační politiky České republiky. Česká republika prostřednictvím její realizace usiluje o posilování pozitivních aspektů migrace a snaží se o co nejúčelnější potírání negativních jevů a s migrací spojených rizik.

Problematika integrace cizích státních příslušníků je velmi aktuálním tématem, a to z důvodu každoročně se zvyšujícího počtu cizinců v České republice. Integrace imigrantů

je nejčastěji popisována jako komplexní, oboustranný a multidimenzionální proces zasahující do oblasti kulturní, sociální, ekonomické i politické. Proces integrace se přitom týká nejen samotných imigrantů, ale i generací jejich potomků, ba i většinová společnost se v reakci na imigraci přizpůsobuje a mění. Míru sociální integrace imigrantů v České republice ovlivňuje celá řada faktorů. Tak např. kulturní a jazyková blízkost zdrojových zemí zvýhodňuje Ukrajince, Slováky a imigranty z dalších slovanských zemí. Podobně Evropané nebo Američané mají snazší podmínky integrace, protože kulturně mají k majoritní společnosti relativně blízko.

Počet cizinců na území České republiky se začal zvyšovat zejména po vstupu České republiky do Evropské unie, což bylo způsobeno dvěma hlavními faktory. Zprvce se významně usnadnilo usazování se občanů ostatních členských států Evropské unie na území České republiky a zadruhé došlo k akceleraci ekonomického rozvoje České republiky, v důsledku čehož se této stát stal atraktivnějším pro pracovní imigraci a jeho ekonomika vyžadovala stále větší počet pracovních sil, které domácí obyvatelstvo nebylo schopno dodat. Tři nejpočetnější skupiny imigrantů pobývajících na území České republiky dlouhodobě představují občané Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu.

Počet cizinců s povoleným pobytem na území České republiky se zvýšil z hodnoty 278 312 v roce 2005 na 595 881 na konci roku 2019, což znamená více než dvojnásobné zvýšení za necelých 15 let. Největší zastoupení měli stejně jako ve všech předchozích letech státní příslušníci Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu. Celkově pak převažovali cizinci z třetích zemí, kteří tvořili 59 % cizinců. Hlavním důvodem příchodu cizinců na území České republiky je práce, tedy zaměstnání a podnikání, kteréžto důvody se týkají hlavně mužů. U žen ovšem naopak převažují rodinné důvody. Třetí nejběžnější či nejčastější důvod příchodu cizinců na území České republiky studium, což se primárně týká mladších věkových ročníků. Humanitární a jiné důvody pobytu na území České republiky uvádí zhruba 9 % zde pobývajících cizinců. Cizinci vykonávající v České republice nějakou pracovní či obecněji profesní činnost tak v uvedenou dobu tvořili 9,1 % z celkové zaměstnanosti v národním hospodářství. Mezi pracovníky, kteří do České republiky přicházejí z členských států Evropské unie, dominují Slováci, za nimiž následují Rumuni, Poláci a Bulhaři. Pokud jde o občany z třetích zemí, převažují mezi nimi Ukrajinci, za nimiž následují Vietnamci a Rusové.

Co se týče problematiky azylu, lze zopakovat, že Česká republika registruje méně

žadatelů o mezinárodní ochranu než většina ostatních členských zemí Evropské unie a struktura žadatelů co do jejich státní příslušnosti je rovněž odlišná.

Co se týče názorů občanů České republiky na cizince, je možné shrnout, že z dlouhodobého hlediska k výrazným změnám v názorovém rozložení došlo především v případě vnímání cizinců dlouhodobě žijících v České republice jako ohrožení našeho způsobu života. Naopak sestupnou tendenci od roku 2014 má podíl respondentů, kteří si myslí, že tito cizinci zvyšují celkovou nezaměstnanost. Názor, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice jsou příčinou nárůstu kriminality, je stabilní. V případě vnímání cizinců jako ohrožení našeho způsobu života se souhlas dotázaných v letech 2009 až 2014 průměrně pohyboval okolo jedné třetiny, ale v letech 2015 a 2016 došlo k výraznému nárůstu souhlasu celkem o 20 procentních bodů. Podíl občanů, kteří souhlasí, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice přispívají k rozvoji hospodářství, zůstává po celou dobu relativně stabilní, a to okolo 20 %. U výroků, že cizinci dlouhodobě žijící v České republice přispívají k řešení problému stárnutí populace a že obohacují naši vlastní kulturu, lze pozorovat podobný vývoj, kdy podíl souhlasících byl v letech 2009 až 2015 stabilní, a to okolo čtvrtiny souhlasících, ale v roce 2016 došlo k významnému snížení na 17 % souhlasících, a tento podíl se v dalších dvou výzkumech ustálil. V případě názoru, že cizinci obohacují naši kulturu, lze pozorovat v letech 2016 až 2018 nadpoloviční podíl nesouhlasících. Lze se domnívat, že to souvisí s vnímáním důsledků uprchlické krize let 2015 a 2016.

6 Seznam literatury a zdrojů

1. BARŠA, Pavel. BARŠOVÁ, Andrea. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova universita v Brně, 2005. ISBN 978-80-210- 3875-6.
2. BÁČOVÁ, Petra. *Cizinci k nám přicházejí hlavně za prací*. (online) Praha: Český statistický úřad, 22. 03. 2018. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-k-nam-prichazeji-hlavne-za-praci>. Citováno dne 03. 03. 2021.
3. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2008.
4. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2010.
5. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2011.
6. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012.
7. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2013.
8. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2014.
9. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2015.
10. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2016.
11. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2017.
12. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2018.
13. CVVM. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. Praha: Centrum pro výzkum veřejného

mínění, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2018.

14. ČESKÝ statistický úřad. *Cizinci: Počet cizinců*. (online) Praha: Český statistický úřad, 01. 02. 2021. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>. Citováno dne 20. 02. 2021.
15. DANDA, Oldřich. *Schwarzenberg: Starosti mně dělají spíše naše prázdné kostely než jedna plná mešita*. (online) Novinky.cz. 15. 05. 2016. Dostupné z WWW: <https://www.novinky.cz/domaci/403521-schwarzenberg-starosti-mne-delaji-spise-nase-prazdne-kostely-nez-jedna-plna-mesita.html>. Citováno dne 25. 11. 2020.
16. EVROPSKÉ hodnoty. *Studie: Extremistické postoje jsou mezi muslimy v Evropě široce rozšířené. Jsou proto náchylnější k radikalizaci*. (online) Evropské hodnoty, 26. 05. 2016. Dostupné z WWW: http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/05/TZ_studie_extremismus.pdf. Citováno dne 25. 11. 2020.
17. HORÁKOVÁ, Milada. *Zahraniční pracovní migrace v České republice dva roky po vstupu České republiky do Evropské unie*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2006. ISBN 978-80-870007-3-4.
18. HUNTINGTON, P. Samuel. *Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu*. Praha: Rybka Publishers, 2001. ISBN 978-80-861-8249-0.
19. KELLER, Jan. *Evropské rozpory ve světle migrace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2017. ISBN 978-80-7419-249-4.
20. KUTNOHORSKÁ, Jana. *Multikulturní ošetrovatelství pro praxi*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4413-1.
21. LEONTIYEVA, Yana. MIKEŠOVÁ, Renáta. TOLLAROVÁ, Blanka. *Pražané s cizím pasem. Výsledky výzkumu cizinců a cizinek ze zemí mimo EU žijících v české metropoli*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2018. ISBN 978-80-7330-337-2.
22. MACHOVÁ, Zuzana. *Volební právo cizinců v komunálních volbách České republiky a jeho využití*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2342-9.
23. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Občané EU a jejich rodinní příslušníci* [online]. 2021[cit. 2021-09-20]. Dostupný z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr.aspx> >.
24. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Občané třetích zemí* [online]. 2021 [cit. 2021-09-24].

Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr.aspx>>.

25. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Strategie migrační politiky České republiky*. (online) Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2020. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>. Citováno dne 25. 11. 2020.
26. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Strategie migrační politiky České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. ISBN 978-80-86466-83-5.
27. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2005*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2006.
28. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2006*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2007.
29. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2007*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2008.
30. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2008*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2009.
31. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2009*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2010.
32. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2011.
33. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2012.
34. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2012*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2013.

35. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2013*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2014.
36. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2015.
37. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2016.
38. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2016*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2017.
39. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2017*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2018.
40. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2018*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019.
41. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2019*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2020.
42. MINISTERSTVO vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2020*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021.
43. POŘÍZKOVÁ, Hana. *Analýza zahraniční zaměstnanosti v České republice; postavení cizinců na trhu práce a podmínky jejich ekonomické integrace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2008. ISBN 978-80-870007-83-9.
44. POŠTA, Vít. PAVELKA, Tomáš. MACÁKOVÁ, Libuše. *Strukturální míra nezaměstnanosti v České republice*. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-296-3.

45. SARRAZIN, Thilo. *Přání otcem myšlenky. Evropa, měna, vzdělanost, přistěhovalectví – proč politika tak často selhává.* Praha: Academia, 2017. ISBN 978-80-200-2749-8.
46. SARTORI, Giovanni. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci. Esej o multietnické společnosti.* Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-380-6.
47. SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice.* Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-681-0.
48. ŠICHTAŘOVÁ, Markéta. PIKORA, Vladimír. *Jak to vidí Šichtařová.* Praha: NH Distribuce, 2016. ISBN 978-80-905564-6-1.
49. WEIGL, Jiří a kol. *IVK v roce čtvrtém. Výběr z textů.* Praha: Institut Václava Klause, 2017. ISBN 978-80-7542-033-6.

7 Seznam obrázků a tabulek

7.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu.....	42
Obrázek č. 2: Žadatelé o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2010-2020.....	51
Obrázek č. 3: Souhrn nejčastějších žadatelů o mezinárodní ochranu v letech 2015-2020.....	54

7.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Přehled států podle vízové povinností.....	20
Tabulka č. 2: Přehled správních poplatků pro dlouhodobý pobyt (včetně modré a zaměstnanecké karty)	24
Tabulka č. 3: Vývoj počtu cizinců v České republice podle typu pobytu v letech 2004 až 2020	40